

Szerkesztőség kiadó,
hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvar, St. Baron
I. Pop (Brassai)
Telefon:
Szerk. és kiadó
977, 228 és
Es. N. Sz. —

Egy szám ára pá-
ren és vidéken 1
Bukarestben 1/2

602

On. Academia Română

București

2 pld.

PROLET

PROLET-KAI-NAPILAP

ELŐFIZETESI ÁRAK
Romániában

Egész évre — — 1050
Félévre — — 550
Negyedévre — — 290
Egy hónapra — — 100

Az előfizetési ár a „Föld”
címe folyóirattal együtt
hav-ként 10 lejeldragább

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 40—
Egy szám ára — ck 2—

1926 április 14 Szerda

Cluj-Kolozsvar * IX. évfolyam * 80 szám

5686. Niszan 30

A mesterséges világrész

Coudenho-Kalergi alábbi cikke rendkívül érdekesen fejtegeti az európai kontinens kialakulásának, kultúrájának történetét s egyben azokat az adottságokat, melyek szükségessé teszik Pán-Európa megalakítását.

Európa tulajdonképpen mesterséges földrész: a természet eredetileg Ázsia sziklás félszigetétül alkotta meg s csupán az emberi akaratnak és szellemnek köszönheti, hogy mégis a planéta főkontinense lett belőle. Míg Ázsia, Amerika, Afrika és Ausztrália létezésüket, illetőleg mai kialakulásukat a természetnek köszönhetik, addig Európa kimondottan emberi alkotás. Mivel tehát Európa nem természetes, hanem emberileg kialakított kontinens, lakói örök harcra vannak kényszerítve a természettel szemben. Epen ezért új és új küzdelmet kell viselnünk azért, hogy kontinensünk ne süllyedjék vissza egy jelentéktelen félsziget-nívójára.

Európának vagy ki kell harcolnia létezését, vagy pedig le kell hanyatlania. Harmadik lehetőség nem adódik számára. Csak addig élhet, amíg képes a megiffodásra — és elpusztul, mielőtt a megmerevedés állapotába jut. Európa maguktól az európaiaktól megörlve vagy Ázsia és Amerika gyarmatává süllyed, vagy pedig e két kontinens között vergődve, sorsa a teljes lemorzsolódás lesz. Mert Európa létezése nem tény, Európa létezése csupán — követelmény.

Az európai kultúra először Kréta szigetén alakult ki. A krétai kultúrából alakult ki Hellas, Hellasból a hellén világ, amelynek politikai kifejezője a római világbirodalom volt. Ezt az Európát a népvándorlás törte össze, mígnem a germán vér és a keresztény hit erejével ismét ujraszülött. De az európai világkultúra, amely az auto, mozi és rádió jegyében alakult ki, a valódi európai kultúrától éppoly messze távolodott, mint egykor a hellénizmus Hellától, mint Róma és Alexandria Athéntől.

Amint a görög kultúra győzelme a Földközi-tenger többi országai fölött összeesik a szabadság és a valódi görög kultúra hanyatlásával, éppúgy fenyegeti ma Európát és kultúráját az összeomlás veszélye, még pedig annál közelebből, minél inkább európaizálódik az egész világ. Ez a titkos halála az európai világhódításnak egyben tragikuma az európai végetnek is.

A nagyobb tragédia azonban az, hogy Európa meghal, anélkül, hogy az európaiak észrevennék haldoklását. Európa haldoklása azonban fálíg öngyilkossági művelet, amelyért minden európai felelős. Az öngyilkossággal egyenrangú cinizmus, vákaág és gondolatlanság hozta létre a Pán-európa-mozgalmat, amelynek az a célja, hogy Európát megismerje, egyesítse és megiffítsa. Mert Európa nem akar lehanyatlani, de élni, virágozni, harcolni és hatni akar.

Az európai lélek három dimenzióval határozható meg. Mélységében keresztény, szélességében hellén, magasságában germán. Minden európai rokon egymással: vérben, szellemben és hitben. A kereszténység adta Európának a gondolat és érzés mélységét, a görögység a formaérzékét, a germanizmus az erőt. Azonban e három dimenzió és elem egy pontban találkozik az európai lélekben: a szabadság vágyában. Az európai történelem egyetlen gyűrűben fut össze: a személyi, szellemi, nemzeti és szociális szabadság vágyában és akarásában. Amint Európa ehhez az ideálhoz hűtelenné válik, elveszti lelkét, gondolatát, lényegét: egyezőval eljátszotta szerepét.

Egy népet naggyá nem tagjainak száma,

nem országának területe tesz, hanem azok az ideálok, amelyeket megtestesít. Ezért volt nagy Hellas is. Ami a görögöket a barbároktól megkülönbözteti: a szabadságuknak egyéni és a barbároktól elkülönülő beállítása volt. Hellas örök háborút és polgárháborút viselt a perzsa királyság despotikus rendje ellen. Ezért voltak a görögök az első európaiak. Európa helyzete a világban megegyezik Hellas helyzetével a Földközi-tenger népei között. Amint a szét-tépett Görögország politikai és kulturális tekintetben az antik világ közepén foglalt helyet — Perzsa, Macedónia és Itália között — úgy ma a szétszaggatott Európa középpontot foglal el Ázsia, Oroszország és Amerika között. Ez a három külön világ sokat vett át az európai szabadságból, azonban az európai szabadság-gondolat ezen országok földjén elsikkadt.

Amerika kapitalista kollektívizmusa és Oroszország kommunista kollektívizmusa között Európa az individualizmus, a személyiség és a szabadság szent országa marad.

Európa története a szabadságharcok történetének láncolata. A császárok, papok, királyok, lovagok, városok, parasztok közötti har-

cok a hatalomért és a szabadságért viaskodó harcok voltak. Szabadságharc volt a reformáció és felvilágosodás, liberálisizmus és nacionalizmus. Kizárólag ezt az örökséget vette át az európai szocializmus is, amelynek ideáljai nem annyira orosz testvéreik ideáljával azonosak, mint inkább a gazdaságilag elnyomott osztályok felszabadítását célozzák. Az európai szocializmus lényegében tehát szintén individualizmus. Az európai individualizmusnak megfelelő az európai személyi kultusz és értékelése annak a személyiségnek, amely „legmagasabb boldogsága a föld gyermekeinek.” Minden európai arra törekszik, hogy személyiséggé váljék, differenciált emberre, amelynek nem külső kényszer, hanem saját belső törvényei szabják meg formáját és korlátait.

Ez az értékelése a személyiségnek az európai művészetben, vallásban és politikában erőteljesen nyer kifejezést. Ez az európai demokrácia célja, minden európai individuum személyes kifejezéséhez annyi szabadságvágyat illeszt be törekvéseibe, amennyi szabadság saját emberi lényege megvalósításához szükséges. A szabadság kiegészítése a felelősség tudata, mely nélkül minden demokrácia csupán — anarchia.

Lemondott a jugoszláv kormány egyik tagja

Radics nyilvánosan lopással vádolta meg Miletics közmunkügyi minisztert

(Belgrád, április 13. Az Új Kelet tudósítójától.) Radics vasárnap Pancrét-ben beszédet tartott, amelyben Miletics közmunkügyi minisztert formálisan lopással vádolta meg és kijelentette, hogy csak a zagrabi vasúti raktárból többmillió dinár értékű szénét loptak el. Radics beszédének hírére Miletics azonnal benyújtotta lemondását, kijelentve, hogy Radics állításai hazugok és nem hajlandó vele tovább egy kabinetben működni.

Uzonovics miniszterelnök kijelentette az újságíróknak, hogy hiába igyekezett Mileticset lemondási szándékának megváltoztatására bírni.

Általános vélemény szerint újabb kormányválság fenyeget és csak új választások tisztázhathatják a helyzetet.

Románia kérte a kisantant-konferencia elhalasztását

Tovább folynak a román-olasz szövetségi tárgyalások. Krajovai kiránduló diákok mentették meg Mussolini életét

(Bucuresti Bukarest, április 13. Rapid.) Azok a hírek, hogy Olaszország elismeri Beszarabiának Romániához való csatlakozását, egyelőre még koraiak. Kormánykörökben azonban optimistikusan tekintenek az Olaszországgal való kapcsolatok elé, tekintve Averescu személyes jóbarátságát Mussolinival.

Alighanem az olasz szövetségi tárgyalásokkal van összefüggésben az, hogy Mitilineu külügyminiszter levelet intézett a cseh és jugoszláv külügyminiszterekhez, amelyben kéri, hogy a kisantant bledi konferenciáját május hónapból halasszák el június közepéig. Az elhalasztást részint a választásokkal, részint pedig tárcája elfoglalásával indokolja. A külügyminiszter, aki ma délelőtt külön külön tárgyalást folytatott az osztrák, lengyel, török és görög meghatalmazott miniszterekkel.

Az „Universul” közli több Rómában járt román kiránduló elbeszélését a Mussolini elleni merényletről. A kirándulók szerint a krajovai Károly király-líceum növendékei mentették meg Mussolini életét. Ugyanis a növendékek társai vezetésével jelen voltak, amikor Mussolini távozott a chirurgical kongresszusról és amikor a miniszterelnök megjelent, a növendékek a fasiszta indulót kezdték énekelni. Mussolini nagyra meglepte az ének, fejt a román diákok felé fordította és ennek köszönhette életét, mert ugyanebben a pillanatban dördült el a revolver, amely csak ottan sebezte meg.

(Moszkva, április 13.) Manzoni olasz nagy-követ közölte a szovjetkormánygal, hogy az

olasz kormány a Beszarabia román birtoklására vonatkozó szerződést nem fogja ratifikálni.

Mussolini fogadtatása Tripoliszban

(Róma, április 13.) Mussolini az általános várakozás ellenére eddig Tripoliszban még nem tartott nagyobb beszédet. Megérkezése után csak röviden szólalt fel, tolmácsolta a király és az olasz nép üdvözlését. Megígérte a beaszülötteknek Olaszország részéről a legteljesebb védelmet, az olasz politikusokat emlékezteti azokra a kötelességekre, amelyeket a nagy római történelem rájuk rótt. Mussolini igazi keleti pompával fogadták. Rengeteg ajándékot kapott, köztük egy arannyal kivert kardot és sok értékes arany és ezüst tárgyat.

Rigából jelentik: A lett nacionalista klub az olasz követésen fáklyás estét rendezett Mussolini megmenekülése alkalmából. Mussolini, mint a világ nacionalista mozgalmanak vezérét ünnepezték.

Olasz diáktüntetés Bécsben

Bécsből jelentik: Az Apolló-színház hátfői előadásán az olasz diákok tüntetése megzavarta az előadást. Haller revütjét adták, az első felvonás vége felé Mussoliniról hangzott el valami éles szójáték, erre a második emeleti karzaton mintegy 15 olasz diák éktelen lármát csapott és követelte az előadás beszüntetését. A közönség azonban rendre intette a tüntetőket és a rendőrök segítségével kituszkolták őket a színházból. Megindult az eljárás ellenük.

Látogatás a leghíresebb párisi zsidó poétánál

(Páris, április 13. Néhány hónappal ezelőtt a francia kormány megbízásából Romániában járt André Spire európai hírű költő, aki a Bukovinában élő zsidóság helyzetét tanulmányozta abból a szempontból, hogy alkalmasak-e a háborúban elpusztult francia területekre való letelepítésre. André Spiret többnyire csak az irodalomból ismerik és csak nagyon kevesen tudják, hogy Spire a cionista mozgalomnak egyik igen előkelő harcosa, aki a párisi békekonferencián is részt vett és oroszánrésze van abban, hogy a zsidóságnak Palesztinára való észszázados igényeit a hatalmak teljesíteték.

Mint ismeretes, a cionista világszervezet hivatalos képviselőin kívül két francia zsidó szólalt fel a békekonferencián: Sylvain Lévi, a Collège de France tanára és az Alliance Israélite elnöke — és André Spire író, újságíró és magasrangú állami tisztviselő. A krónika a történeti rövidséggel úgy meséli el a dolgokat: „André Spire a francia zsidók nevében kijelentette, hogy a francia zsidók nemcsak, hogy kifogást nem emelnek a zsidó nemzeti otthon ellen, de kéri annak felállítását. Sylvain Lévi az Alliance nevében beszélve tiltakozott a nemzeti otthon ellen egyetlen tiltakozásképpen, akkor, amikor még, sem arabok, sem törökök nem tiltakoztak.”

(Véletlen találkozás)

Érdekesnek találtam, hogy André Spiret felkeressem és beszélgetést folytassak vele aktuális cionista kérdésekről, valamint a Palesztina-mandátumot megelőző korszak cionista munkájáról.

Spire, Neuillyben, egy Páris melléti kis kertvárosban lakik pár hónapja. Utam hiált utcákon vezet keresztül, csak előttem megy egy alacsony, idősebb ur. Utólérem, — szakállas, pápaszemű ur, — hirtelen az a benyomásom, hogy ez az ur, akit azelőtt soha nem láttam, André Spire. Sammi okom nincs ezt hinni, de hiszem. — és megszólítottam: tényleg ő az.

Felmegyünk a lakására. Előbb pár kérdést intéztünk arra a munkára vonatkozólag, amelyet a Jüdische Welthilfs Konferenciával együtt kezdett zsidó földművesek Franciaországba való telepítésére.

Széppé

varázsol

ELIDA
IDEAL-SZAPPAN

Tisztább, enyhébb és sokkal kellemesebb illatú.

— A sajtó híreszteléseire az akcióra vonatkozólag nagyon túlzottak és ügyetlenek voltak. Elsősorban is az akcióban még mindig semmi precíz nincs az idén sem, tehát még kevéssé lehetett tavaly. Az egész annyira kezdetleges stádiumban van, hogy nem diszkrecióból, de őszinteségből semmit nem mondhatok.

— Nem-e valamennyire Krim kolonizáció jellegű ez a telepítési kísérlet, a Palesztina-munka contracarirozására?

— Szó sincs róla. Ez annyira nem áll, hogy azzal a gondolattal foglalkozom, hogy Franciaországban chalucékpz farmot létesítek. Ez a pont egyébként szerepel az újonnan, Doumergue köztársasági elnök díszlőokosága alatt alakult Franco-Palestine egyeslet programjában is.

Ennek a pontnak a kivételével engem bízott meg az egyeslet.

(Ugandától a Balfour-deklarációig)

Ritértem tehát látogatásom eredeti céljára. Spire cionista tevékenységének megismerésére.

— A cionizmussal közelebbi érintkezésbe Israel Zangwill tanulmányozásával kerültem. Ilyen körülmények között nagyon érthető, hogy eleinte territorialista voltam, azaz az ITO-ban Ugandáért küzdöttem, de csak azért, mert nem hittem, hogy Palesztinát meg lehet szerzeni. Tekintve, hogy csak ilyen akadályokat láttam volt, ahogy a Balfour-deklaráció megtörtént, Palesztina nem volt elérhetetlen és automatikusan kezdtem a cionista programért dolgozni. 1918-ban alapítottuk az első cionistabarát francia egyesletet Ligue des Amis du Sionisme néven. Ennek az egyesletnek elnöke a Sorbonne egy protestáns tanára, Maurice Vernes volt, titkára pedig Roger Lévy, aki most az Europe Nouvelle-nek, az egyetlen francia külpolitikai revűnek főszerkesztője. (Érdekes megjegyezni, hogy ennek a revűnek is zsidónő volt a megalapítója, Louise Weiss.) Tagjai voltak a nemzsidók közül Ferdinand Hérold író, Charles Gide és Massignan, mindketten a Collège de France tanárai. Longuet professzor és Deschanel köztársasági elnök kabinetfőnöke is a zsidók közül Aimé Pallière, ez a katolikusból zsidóvá lett francia cionistavezér (amellett még miszrahista is!). Edmond Fleg író, az előkelő és konzervatív Journal des Débats munkatársa, Alfred Valensi ügyvéd, aki Nordaunak volt benső barátja, említendőek meg. Ez az egyeslet főleg az anticionista zsidók álláspontja ellen küzdött és előkészítette a hangulatokat a szövetségeseknél. E célból gyűléseket rendezett, (az egyik legkedveltebb szónok de Monzie mostani miniszter volt) és egy folyóiratot adott ki, amelyet Roger Lévyvel ketten szerkesztettünk.

— Ez az egyeslet azonban régóta nem hallott magáról.

— Ez annak tudható be, hogy másfélévi munka után Roger Lévy az „Europe Nouvelle” főszerkesztője lett, én pedig hivatalos küldetésben elutaztam és így titkarsága az egyesletnek nem volt.

(A franciaországi mozgalom helyzete)

— A franciaországi cionizmus jelenlegi helyzetét milyennek látja? Biztosan tudja, hogy a cionista szervezet sehol olyan kaotikus helyzetben nincsen, mint éppen Franciaországban, ha bármilyen országban hasonlítjuk is össze.

— Ez tagadhatatlan, de minden rem nem megvan arra, hogy a helyzet javulni fog. Ami „magát ezt a „kaoszt” illeti, oka mélyebbre hat, mint ahogyan gondolják. Sajnos, a cionista mozgalom nagyon sok részben, folytonos n elfelejtik, hogy ma már a cionizmus nem a zsidók közötti politikai agitáció stádiumában, hanem a szerves, összefüggő, rendszeres, adminisztrációs munkában van. A cionista szervezetekben (itt különösen a franciaországiakról beszélek) találtak beszélnek, én évek óta semmilyen gyűlésre nem megyek, mert nem bírom azt az örökös pilpult. Meg kellene értenünk a zsidó cionistáknak, hogy nekik ma, a megvalósulás lehetőségének megadtáva, halgatva, mint egy állam gépezetében, dolgozniuk kell és a parlamenti tevékenységnek a kongresszusok idejére kell szíki koznunk. A kongresszusok alkalmával mindenki szimpátiái, meggyőződése szerint cselekedjék, de utánuk vessen magát alá a vezetőszágnak és dolgozzék.

— Eszerint ön az ellenzék destruktív vádlója?

— Szó sincs róla. A cionista ellenzék, például a Grünbaum féle radikálisokat, vagy a Jabotinsky revizionista csoportját, mint ellenzékét épen az jellemzi, hogy több munkát, több teljesítményt (le rendement maxima) követelnek, mint a világ-

szervezet vezetőisége. Azonkívül örök törvény, hogy az ellenzék, mint serkentő nagyon üdvös hatást tesz a kormányra. De itt specialisan Franciaországban, ha újra sikerül a cionista szervezetet talpraállítani, k felé a francia kormánnyal szemben egyéges lépést kell mutatnia. Franciaországban egy szinte kizárólag külföldiekből keleti zsidókból álló cionista szervezet attól eltekintve, hogy mint a gyakorlat mutatja, nem tett semmit, nem is tehet semmit Marmorek, Nordau valamennyire összetartották őket, — ék nincsenek, nincs tehát észszartás sem. A zsidó cionistáknak ma dolgozniuk kell, a szimpátiányilvánításokat, a nemzsidó cionistáknak kell hagynunk. Ez áll különösen, amikor olyan cionisták k vannak, mint Doumergue, Herriot, Painlevé, de Monzie, Justin Godart, Charles Gide stb.

(„Zsidóország párisi és genfi követe“)

— Én van kilátás arra, hogy a franciaországi cionista szervezet újra létrejön?

— A legjobb kilátásunk. De mindjárt meg kell mondanom, hogy mihez kinek közzöszöhető: „Zsidóország párisi és genfi követének”, doktor Jacobsonnak, aki olyan bámulatos munkát végzett és végez, amelyik a világ legjobb diplomatainak becsültetere válnék.

A franciaországi cionista szervezet kénytelen lesz létezni és dolgozni, mert francia zsidók lesznek benne, akik praktikus munkához értenek. Bármily sulyosan ítéljenek meg érte, meg kell mondanom, hogy mi, francia zsidó cionisták, külön egyesletbe tömörültünk, amely hiszem, magvát fogja képezni a franciaországi cionista szervezetnek. Megvagyok győződve, hogy e körül a mag körül csoportosulva a külföldi és szegény cionisták is fognak hasznos munkát végezni. Sőt tovább megyek: abban igyekezünk, hogy a cionistabarát franciák egyesletét, a Franco-Palestinet, amely szintén Jacobson másfélévi fáradozásainak köszönheti megalakulását és amely a folytatás a Ligue des Amis du Sionismenak, szintén a gyakorlati Palesztinamunkába belekapcsoljuk. Terveztünk Marseilleben egy francia palesztinai kereskedelmi kamara létesítését, amely a kerámiai termékek Palesztinába való exportálását, a selyemgubóknak Palesztinából való importálását könnyítné meg. Létesíteni akarunk chalucetelepet Franciaországban.

— És valami gyakorlati eredményt tud-e felmutatni az Önök tevékenysége?

— Főleg diplomáciai téren. Philippe Berthelot külügyi államtitkár, aki Briand mindenható jobbkeze, de Jouvenel szíriai főkormányzó rendkívül cionistabarát kijelentéseket tettek, amelyek diplomáciai szempontból messze kiható fontosságuak. A francia rabbinátus is, amelyik eddig szinte ellenségesen viselkedett a Palesztina munkával szemben, testiletleget határozta el, hogy anyagi és erkölcsi támogatást biztosít neki. De ismétlem, hogy mindez elsősorban dr. Jacobson érdeme.

— És mi a cionista világszervezet helyzetéről a véleménye? Biztosan tudja, hogy meglehetősen elégedetlenséggel uralkodik mindenfelé?

— Tudom, de kissé türelmeseknek kell lennünk. Ne felejtsek el, hogy Franciaország, amelynek állami szervezete több, mint egy évszázad alatt épült ki, szintén ma is fel nehézségeket. És sohasem tévesztük szem elől, hogy a cionista szervezet 1917 előtt propagandamunkát végző pártszerv volt, amely hirtelen, átmenet nélkül állami jelleget vett kénytelen felvenni, előkészítlet és szinte minden átmenet nélkül. Ahol hibát látunk, szóvá kell tennünk, de csak azért, hogy megjavuljon, minden animozással nélkül.

(Visszaemlékezés a Balfour-deklarációra)

— Lenne szives valami érdekes adatot mondani a Balfour-deklarációról?

— Nagyon szivesen. Például azt, hogy a világ zsidósága tévesen hiszi azt, hogy a Balfour-deklaráció egyedül Anglia kijelentése volt. Háborus időben ilyen kijelentést Anglia egyedül, szövetségesei megkérdezése nélkül nem tehetett volna, mint hogy nem is tette. A Balfour-deklarációhoz előzetes beleegyezését adta Jules Cambon francia nagykövet, Painlevé akkori miniszter utasítása alapján. Technikai kérdés, hogy Anglia tette meg a kijelentést. Oka az volt, hogy a cionista szervezet székhelye London volt, hogy Weizmann Lord James Rothschild (aki maga is a párisi Edmond de Rothschild fi.) révén került összeköttetésbe a szövetséges kormányokkal. Szokolov ezzel szemben Párisban készítette a mandátumot elő. Nem is lehetne elképzelni, hogy Franciaország ne érdeklődjék előbbzisi kérdések iránt!

Egyébként tévedés lenne azt hinni, hogy Franciaországban csak bizonyos baloldali politikuskok sem-

patizáltak a cionista programmal! Az ugynevezett „jobboldaliak”, élükön a békekonferencián mindenható Clemenceauval, teljesen vállalták a Balfour-deklarációt. Még emlékszem, a francia delegáció sajtó főnöke, Tardieu, kinek a megválasztása miatt most reakciót kiabál a francia baloldal, kövölte a

határozatot velem a zsidó nemzet számára. Mindenképpen a mandátum mellett, — csak egy disszonáns hang volt... (itt alighanem Sylvain Lévi gondolt Spire)

— De mindez már régen volt. Ma dolgozni kell és keveset beszélni! *Fischer Ernő*

Mihalache parasztpárti vezér nyilatkozata a zsidókérdésről és a politikai helyzetről

A parasztpárt vezérkara főlényes győzelemre számít a választásokon. Négy rövid interjú a kolozsvári—bukaresti expresszvonaton

(Cluj-Kolozsvár, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától). A késő délutáni órákba nyúló pártkongresszus következtében a parasztpárti vezérkar néhány perccel a bukaresti expressz elindulása előtt érkezett ki az állomásra. Elhelyezkednek az egyik elsőosztályú fülkében és a vonat máris mozgásba jön. A ovikeres, tudós egyetemi tanár benyomását kelő Madgearu azonnal a bukaresti lapokba temetkezik, Junian és Mirto az ablak melletti kis asztalkán vehemens sakküzdelembe fognak, — míg a párt vezére, Mihalache és a temperamentumos Lupu dr., Románia volt belügyminisztere kijönnek a folyosóra és a Pullmann kocsi széles ablakán keresztül az egyhangú táj szemlélésébe merülnek.

Néhány perc múlva Madgearu is kijön a fülkéből és a folyosó egyik sarkába húzódva a nap eseményeinek tárgyalásába kezdnek. Oda lépek, bemutatkozom a vezérnek és interjút kérek tőle.

Nem engedek időt a meggondolásra és máris elhangzik az első kérdés:

— Mi adta meg a közvetlen impulzust a párt erdélyi zászlóbonthatáshoz? — kérdem.

Madgearu és Lupu dr. Mihalachere néznek. A parasztpárti vezére (gyólos nadrágban, parasztsajtós zekében van) lassan, meggondoltan válaszol a kérdésre.

— A parasztpárt nagy feladatok előtt áll: harc a párt programjáért, az őszinte demokrácia céljaitért. Ez a harc természetesen nemcsak a kormánypárt ellen irányul, hanem mindazon pártok ellen is, amelyek más programmal indulnak a küzdelembe, beleértve tehát a nemzeti pártot is.

— Ezt a harcot egyedül fogja a párt megvívni?

— Az események bizonyították, hogy a parasztpárt csak úgy juttathatja diadalra eszméit, ha intranzigens kitartással, saját erejére utalva vívja meg harcát az ország diktatórikus és reakciós pártjai ellen. A harc megindult és mi nem tárgyalunk többé senkivel. Ez nem zárja természetesen lokális jelegű kollaborációk lehetőségét olyan demokratikus erőkkel, amelyek programjukat alávetik a párt célkitűzéseinek, általános jellegű kollaborációt azonban nem kötünk.

Lupu dr. is beleszól a vitába. A parasztpárt — mondja — nem áll szóba senkivel a választások előtt. Azt akarták, — mondja — hogy megmutassuk igazi erőnket. Meg fogjuk mutatni. Azok a mandátumok, amelyeket Erdélyben nyertünk el, csak a párt hasznára lehetnek, mert azt senki sem vonja kétségbe, hogy a regátban, Beszarábiában és Bukovinában a parasztpárt a tömegek osztatlan bizalmát bírja. És ha tiszta választások lesznek, úgy a parasztpárt nagy tömegei meg fognak nyilatkozni a párt mellett és a szavazatok hatalmas többségét biztosítani fogják számunkra.

Mirto, a párt parlamenti debattörje eközben vezércsellel megnyerte a partit Juniannal szemben, kijön és a következő kérdésemre már ő válaszol.

— Mi történik, — kérdem — ha ama bizonyos, sokat említett titkos erők (forç oultes) ismét megakadályozzák a párt kormányra kerülését?

— Az nem történhet meg, — mondja Mirto. — A községi választások alkalmával a győztes ellenzék soraihoz szerepelt Averescu tábornok pártja is. Averescu tehát joggal kaphatott megbízást, mert azt nem lehetett kiszámítani, hogy a szavazatoknak hány százalékát kaptuk a néppárt révén. Nagy hiba volt tehát az averescu-lusokkal való kollaborálás. Ez a választás azonban tabula rasa fog teremteni Románia politikai helyzetében.

Mihalache beleegyezően bólint fejével.

— Még egy utolsó kérdést engedjen meg, kérem U. az ország megoldatlan problémái között szerepel a sokat vitatott zsidó-

Oroszország visszautasította a Népszövetség meghívását a leszerelési és gazdasági konferenciára

(Genf, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Csicserin megadta a Népszövetségnek a választás a leszerelési előkészítő konferenciáról szóló meghívásra. Csicserin válasza hat oldal terjedelmű és a kiszivárgott hírek szerint nem éppen hízogó tartalmú Svájca, mégkevésbé a Népszövetségre. A választ holnap teszik közzé.

A Népszövetség titkársága a megkapta Kincsnak, a közép-oroszországi gazdasági hivatalok vezetőjének választását április 26-ára Genfben.

Dinamítmerénylet készült Mária királyné udvari vonata ellen?

Két láda robbanóanyagot találtak a konstanci vasútvonal mentén

Konstanzból jelenti a Rapid Távirati Iroda, hogy az ottani rendőrség két láda dinamítot talált elrejtve a vasúti sínek mellett, azon a vasúti vonalon, amelyen a királynét, Ileana hercegnőt és Mihlis herceget vívó vonathoz el kellett volna haladnia. A megfúszott merénylet ügyében erőfeszítés indult meg.

Bosel milliárdos csökkje az „Abend” zsarolási pörében

Castiglioni nem akar tanuskodni. Néhány napra felfüggesztik a tárgyalást

(Bécs, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az „Abend” zsarolási pörében a mai napon folytatott a tanúkihallgatásokat.

Az elnök felvilágosítást akar arra nézve, hogy Bosel, az Unio-bank elnökének Weisz főszervezőhöz juttatott két milliárdja milyen célokra használtatott fel.

Weisz erre nézve elmondotta, hogy a Boseltől kapott kétfélmilliárdról az egész szerkesztőség tudott. Ez a pénz nem volt megvesztegetési összeg, hanem arra szolgált, hogy rajta Bosel számára, aki összeküldözött a Steinmann-féle nyomdával, egy új nyomdát vásároljanak. A konfliktus azonban elismült és Weisz a pénzt visszaadta Boselnek.

Elnök: Bosel egyik jegyzőkönyvi vallomásaiban azt állítja, hogy a pénzt nem kapta vissza.

Weisz: Én csak annyit mondhatok, hogy Bosel ur kijelentései nagyon zavarosak és úgy látszik, hogy az egész ügy kiesett az emlékéből. Mert amikor Bosel nekem átadta a kétfélmilliárdos csekket, én erről azonnal írtam elismervényt, amit azonban Bosel eltépett. Amikor később visszaadtam neki a pénzt és erről nem kaptam tőle elismervényt, ő ezt azzal indokolta, hogy annak idején ő sem fogadott el tőlem nyugtát.

Elnök jelenti, hogy Camillo Castiglioni április 6-án Münchenbe utazott, ahol a B. yrische Motorenwerke közgyűlésén elnökölt, innen Berlinbe szándékozik továbbutazni. Lehetséges, hogy a hét végén Bécsbe visszatér.

Az ügyész jelenti, hogy Castiglioni kihallgatásától eltekint.

Dr. Rode védő: Meg akarom állapítani Castiglioni kihallgatása által, hogy ennek az urnak az „Abend” támadásai csak kellemetlenek voltak, azonban nem tekintette szokot sem a vállalat, sem személye elleni fenyegetésnek. Minthogy Castiglioniinak magánperes és büntető peres ügyei Bécsbe tartoznak és ha az állam ügyészségnek nincs meg a hatalma Castiglioni bíróság elé állítani, akkor nincs joga Weisz ellen zsarolás miatt vádat emelni.

kérdés. Mi erre vonatkozólag a parasztpárt magatartása?

— A parasztpárt nemzetiségre és vallásra való tekintet nélkül becsületesen és őszintén az elnyomottak támogatását és helyzetének javítását hirdeti és mi ebben a tekintetben nem teszünk különbséget román és nemromán között. A kisebbségekkel szembeni lojalitásunknak már több ízben tanujelét adtuk és számunkra a zsidókérdés csak egy fejezete a kisebbségi problémának, amelyet mi az alkotmány és a békeszerződések értelmében és szellemében fogunk rendezni.

... Aranygyéresre értünk. Az ellenvonat ott prűszköl a szomszédos vágányon. Öt perccel később már ismét utban vagyok Kolozsvár felé. *Kasztner Rezső*

összehívott előkészítő nemzetközi gazdasági konferenciára szóló meghívásra. Kincsnak válaszában emlékeztet arra, hogy már előzően kijelentette, hogy a konferencián Oroszország csak abban az esetben vesz részt, ha azt Svájcban kívül tartják meg. A népszövetségi tanács mégis Svájca hívja össze a konferenciát, abból Kincsnak azt látja, hogy a Népszövetség egyáltalában nem reflektál az orosz megbízottak rés tételére.

Weisz vádlott: Mindenképpen tiltakozom az ellen, hogy Castiglioni jegyzőkönyvét felolvassák. Ez az ur a rendőrségen azt vallotta, hogy nem tud már a dolgokra visszaemlékezni és az egész velem való ügyéről nincs is kellőképpen informálva. Castiglioni az egyetlen tanú, aki itt őszintén fel tudná deríteni az egész ügyet. Ő mondhatná meg, ki akarta őt megzsarolni és azt is, hogy kit vesztegetett meg. Kérem tehát a per felfüggesztését mindaddig, amíg Castiglioni bíróság elé nem állítja.

Az elnök azt a kérdést intézi a vádlottakhoz, vajon ha néhány napra felfüggesztené a tárgyalást, hajlandók-e beleegyezni abba, hogy az eddig elhangzott tanuallomások ne ismételtessenek meg, hanem csak egyszerűen és röviden rekapituláltságuk mindaz, ami eddig itt elhangzott.

A vádlottak a védőkkel való tanácskozáshoz hozzájárultak az elnök javaslatához.

Az ügyész javaslatára kihallgatták a Castiglioni-cég bécsi jogtanácsosát, dr. Klágert arról nézve, vajon Castiglioni a közeli napokban Bécsben lesz-e.

Dr. Josef Kláger jelenti, hogy tegnap délután telefonon beszélt a Münchenben lévő Castiglioni-val, aki kijelentette, hogy a bajor fővárosból Berlinbe, innen Triesztbe és Vencébe utazik. A bíróság ezután visszavonult és a védők által benyújtott szabadlábrahelyezési indítványról tárgyalt.

Amíg a késleltetés tart, eladom a „Központi” szálloda vendégszoba berendezését: vendéglői asztalokat, székeket, antik tüköröket, konyhaberendezést és egyéb ingóságokat. — Polgári háztartásoknak ritka alkalom berendezésére, szállodai hálószobák ára löször matracokkal, fehérneművel teljesen felszerelve már 5600 leinél kezdődik. Eladom a „Központi” büfé fényes berendezését lanperennel, Nation-l kassza, sörszivattyú berendezéssel, asztalok, székek, tükörökkel együtt. Értekezés és megtekintés déli 11—12 óra között Cluj, Str. Reg. Maria 36. Hónig Károly

Héber rövidítések szótára

A zsidó nyomorról, a zsidó szegénységről már sokat írtak; gettó, pogrom közismert fogalmak, de hogy a zsidó kultúra művelőinek századokon át minő anyagi akadályokkal kellett küzdenie, arra más népek irodalmában aligha találunk példát. Hamarjában nehéz volna eldönteni, melyeknek volt nehezebb küzdelme: a zsidó népnek, vagy a zsidó irodalomnak? Nem szölok most a bibliáról az ókori zsidóság páratlan könyvéről, mely a művelt emberiség közkincsé lett, vagy a talmudról, a későbbi zsidóság legaszatiasabb és legjellegzetesebb irodalmi alkotásáról, hanem az azutáni irodalmáról, mely együtt küzdött, szenvedett és ezuttal azt akarom kiemelni, együtt nélkülözött alkotójával.

A középkor és újkor zsidó tudósainak nagyrészt akadott mecenása. Királyok, főurak, főpapok és később az egyetemek tudvalevőleg nem a zsidó költőket és tudósokat támogatták. Maimuni (Rámbám) a XII. század legnagyobb filozófusának művét, melyet már akkor is költőképei méltattak a keresztény és mohamedán tudósok is és amelynek épen a napokban készült újabb német fordítása nyomtatékosan rámutat a nagy befolyásra, melyet a szintén spanyol zsidó Spinozára gyakorolt, nem adta ki semmiféle tudományos akadémiára és bizonyára a legkisebb újság házi postája nagyobb honoráriumot kap, mint kapott Juda Halévi utólaghatatlan költeményeiről. Nem is honoráriumról volt szó, hanem iránnyagról, pergamenről, papírról! Ezt előremenni, ezzel gazdálkodni volt a nagy és nehéz feladat. Mint ahogyan a zsidóság gettóba szorult, a középkori zsidóság szellemi terjeszkedésének határt szabott a rendelkezésre álló iránnyag szükség volt.

A szükség azonban itt is találatkonnyá tette az embert. Hogy kicsi helyre sokat írassanak, a zsidó írók nemcsak apróbb, kevesebb helyet igénylő betűalakokat formáltak (az u. n. Rásirást), hanem egyes szavakat, szólásokokat sőt néha egész mondatokat rövidítettek és egy, vagy több betűvel jelezték. Nem zsidó írók találmaánya a rövidítés. Nézetem szerint a rómaioktól tanulták, legalább erre mutat a rövidítések jelzésére a héberben használt *notrikon* (notarium) kifejezés, mely már a Misanában, Sáb. XII. 5. előfordul. Csak hogy a latinban inkább feliratokban használták, melyek közül leghíresebb az I. N. R. I. (Jesus Nazarenus Rex Judeorum), mit a rómaiak gunyból és büntetésből írtak a keresztútra. Manapság is minden nyelvben és irodalomban vannak egyes rövidítések, különösen címzésekben, szak-kifejezések, szótárakban. Rövidítve írjuk a Dr., Gr., um, kgr., stb., pl. szavakat, de a szótárak, nyelv-könyvek még ezeket is megsejtenek magyarázni.

Egyesegyedül a zsidó irodalomban található egész vaskos könyvet kitevő rövidítés, sőt annyira mentek a rövidítésben, hogy még beszédben is használták. Így pl., hogy a zsidó irodalom eredetiben nem ismerő közönségnek a legelterjedtebb rövidítések közül egy pár példával szolgáljunk: a köztudott leghíresebb rabbiját *Rabbi Mózes ben Maimon-t* legközelebb ma sem írják és mondják így, hanem a szavak kezdőbetűivel R. M. B. M. (Rámbám)nak írják és mondják, mint a legnépszerűbb szentírásmagyarázó *Rasi* (R. S. I.)nak, *Rabbi Selomo Jichaki* kezdetűből összevonva, ugyanarra, hogy sokan nem is tudják a pontos feloldást. A talmudban nincs egyetlen oldal sem több vagy kevesebb rövidítés nélkül, de megtaláljuk a rövidítések egész sorát a jelenleg legnagyobb palestinai napilap, a lepedőnagyságu jeruzsálemi „*Doar Hajom*” hasábjaisa is, aminek már nem okvetetlen kellene lenni, mert papíros is, nyomdabettű is elég olcsó. Valószággal a féltelenségig fokozódik azonban a rövidítések a rabbinikus munkákban, amire manapság igazán nem volna már szükség, de sokan szemmeláthatólag fitogtatják irányny tudásukat. Ember legyen, aki minden tudása és jártassága mellett meg nem akad egy egy rövidítésben, különösen, ha műkifejezés, könyv cím, vagy név rejlik benne; a másolók hibáiról és sajtóhibákról nem is szólv.

Nagy és fáradságos munkát végzett *Stern Adolf* srastiei (szászvárosi) rabbi,* aki egy negyedszázad alatt végtelen türelemmel 271 oldalon apró Rásibetűvel körülbelül 16,000 vezérszót állított abc-rendben össze, az egyes rövidítések minden általa ismert feloldásával. Hogy ezen feloldásoknak mennyi a száma, arról szerző sem számol be. Nehogy a nyájias olvasó azt higgye, hogy mint a magyarban a héberben is egy rövidítésnek egy, eszleg kétféle magyarázata van, legyen szabad felemlítenem, hogy pl. az „a-a” (héberül két alef) nek csak 78 és

hogy ez a két betű el ne bírja magát az „a-m” (héberül Alef Mem) nek nem kevesebb, mint 91 megoldásad adja (!) hogy aztán e 78, illetve 91 megoldásból mikor, melyik az odaillő, ezt már a szöveget olvasónak kell tudni. Tudja is rendesen, habár kiváló tudósnak is előfordul, hogy tévesen olvasnak egy egy rövidítést. A tudós és türelmes orastiei rabbi sem állíthatta össze másképp nagybecsű szótárát, mint olvasás és tanulás közben a szövegből kiszedve és kimagyarázva.

Részről e könyvre nemcsak a kezdő, hanem az alapos tudós is, mert gyakran minden igyekezet mellett sem jut eszébe az embernek a megfelelő megoldás. Különös hálával fogják fogadni e szótárt a talmuddal és a rabbinikus irodalommal foglalkozó keresztény tudósok, kik e téren kétségbe ejtő hibáikat követnek el. Könyvszekrényemben hever, több mint egy évtizede nyomdakészem Péchi Simon erdélyi kancellár és az erdélyi szombatoss vallás megálapítójának, a mindmáig egyetlen született keresztény magyar emberek, ki a talmudot és Rabbinikus irodalmat alaposan ismerte, egyik még ki nem adott munkája. (Az izr. magyar irodalmi társulat a háború előtt elfogadta kiadásra, de most képtelen ennek megfellelni.) E tüneményes székely férfi — mert én annak tartom — csodálatra méltó tudása mellett, gyakran megbálik a héber rövidítéseket, hogy csak egy példát említek: „p-k” betűk rövidítését (perek kama, első fejezet), Péchi perek kuf (szászadi fejezet) nek olvasása, ami lehetséges volna ugyan, de mivel a talmud egyet-

len traktátusának sincs száz fejezete, helytelen, nevetséges. Kaufmann Dávid, a budapesti rabbiképző intézet egykori nagyrbíri tanára, a német egyetemek hebraista professzorai, köztük a világhírh La Garde tanár e téren produkált vaskos hibáira mutatott rá, nagyobb óvatosságra és alaposágra intve a rabbinikus irodalomban győnge, de fölényesen itélkező urakat. Nem véletlen tehát, hogy néhány évtized előtt egy tudós olasz abbé Pietro Perrean állította össze az addig legnagyobb héber rövidítésű szótárt 5600 vezérszóval (tehát csak egy harmada a Stern munkájának) és művét „*Oceano delle Abbreviature*” stb. nevezte. Nagy elismeréssel adóztak érte a zsidó tudósok is, még inkább a keresztények. Napjainkban ugyanis egyre több keresztény tudós foglalkozik a talmuddal és a rabbinikus irodalommal. Az idén indult meg Németországban a Misanának (a zsidó szóbeli hagyományos tannak) keresztény tudósok által készített német fordítása, tavaly még egy técsi szarzetes egyetemi tanár kezdte kiadni a talmud német fordítását. A kereszténység keletkezésének történetéhez nélkülözhetetlen forrásmunka a talmud, melynek igazi és alaps megismerése egyaránt érdeke kereszténységnek csak egy, mint a zsidóságnak. A sok más segédesszköz mellett nagy értékű Stern Adolf műve, mely nem e cs, de legteljesebb e téren és amely ezen vonatkozásban Erdély batárain meszeze tul jelentőségűvé válik. (A cínos kiállítás és könnyen kezelhető munka szerző kiadásában jelent meg és szerzőnél kapható.)

Dr. Löwy Ferenc

Befejeződött a vizsgálat Markovits Henrikné gyilkosainak ügyében Márton István kertjében megtalálták az áldozat aranygyűrűjét és fülbevalóit. Még mindig nem tisztázódott az első nyomozás sikertelenségének oka

(Satumare-Szatmár, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Markovics Henriknét eltemették, de a kedélyek nem csitultak el. Márton István kertész és feleségét *Fehér Katit*, a szerencsétlen Markovicsné gyilkosait, akiket tudvalevőleg csütörtök este tartóztattak le a szatmári sziguranca beavatkozására és szombat reggel óta a szigurancon őrizték őket, a rendőrségi nyomozásnak befejezése után a sziguranca hátfőn délelőtti kísértette át az ügyészégi fogházba. A tettesek még péntek délután bevallották azt is, hogy Markovicsné aranygyűrűjét és fülbevalóit ugyancsak a kertben ásták el egy megjelölt helyre, ahol a helyszínrre kiszállott detektívek meg is találták azokat egy dobozba téve és a bűnjelkekhez csatolták. Szombaton, mialatt a sziguranca Márton Istvánékat vallatta, óriási embertömeg állott a sziguranca épülete előtt várva az újabb híreket.

Dr. Nestor vezető ügyész kedden adta át az ügyet a vizsgálóbírónak a további indítványok megtétele végett.

A bűnügy historikuma

A bűnügy felderítésének historikumára nézve a következő adatok érdekelnek figyelmet:

Markovits Henrikné, mint ismeretes, március 22-én tűnt el Szatmáron. Avasujalun lakó családjától aznap azzal vett búcsút, hogy Szatmáron átvesszi a lekötött zöldséget, Szigetre szállítja és szerdán este otthon lesz. Családja péntekig várta, de mikor szombatra sem érkezett haza, mindjárt rosszat gondoltak. Tizenkilencéves fia, *Luger Viktor*, akinek nagy szerepe volt a bűnügy kiderítése körül, vasárnap bejött Szatmára és egyenesen a rendőrségre sietett feljelentést tenni anyja eltűnése miatt.

A rendőrségen *Jonutz kapitány* volt az inspekción, aki másnapra rendelte oda az anyjéért remegő fiatalembert. Március 29-én, hétfőn *Herskovits Sándor* detektívnek osztották ki az ügyet nyomozásra, aki *Luger Viktorral* együtt gyorsan megtalálta a helyes nyomra vezető utat. A rendőrségen *Zonga kapitány*

elrendelte Márton István kertész előállítását. Márton István beismerte, hogy ő adott el Markovitsnének olcsó áron zöldséget és hogy 500 lej előleget is felvett, de azzal védekezett hogy Markovitsné nem jött el az átvétel végett

Egy fontos mellékkörülmény

Márton István és neje akkori kihallgatása alkalmával rögtön felmerült egy gyanús mellékkörülmény, amelyet *Luger Viktor*, aki az első pillanattól kezdve őszintősen megérte, hogy Mártonék kezén tűnt el az ő anyja, felhívta a nyomozó hatóság figyelmét, anélkül azonban, hogy ezirányban alaposabban kiterjesztették volna a nyomozást. Márton Istvánék előadásából tudniillik kitűnt, hogy ők kétheti opcióval vették fel az 500 lej előleget Markovitsnéktől és ha két hétig nem venné át az árut, akkor az előleg odavész. Ennek decira már egy hét múlva Márton István a rendőrséghez fordult tanácsért, hogy mi legyen az 500 lejjel. Megkérdezték ugyan Mártonákat, hogy miért nem vártak két hétig nyugodtan és hogyan jutott eszükbe éppen a rendőrséghez fordulni ebben az ügyben, de Mártonék erre nem tudtak kielégítő választ adni.

A kétes alibi

Március 29-én délben a nyomozás Tomitzá Tódor alkomiszár kezébe került, aki önmaga kérte az ügyet magához, mert régebből ismeri Márton Istvánt. Tomitzá első dolga az volt, hogy a *Zonga kapitány* által elővezetni rendelt Márton Istvánt kihallgatása után hazabocsátotta.

Márton István március 22-ére alibit akart igazolni és azt adta elő, hogy a Princz-malomban volt reggel nyolc órától délután háromig. Március 30-án *Luger Viktor* egy detektívvél együtt megállapította a malom könyveiből, hogy Mártonnak ott igen rövid elfoglaltsága volt és pedig a déli órák körül. Amikor ezt jelentették Tomitzának, azt felelte, hogy nem fontos, hogy mit tett-vett Márton március 22-én, az a fontos, hogy március 24-én, szerdán mit csinált, mert szerinte Markovitsné 22-én elutazott Szigetre és szerdán került vissza, tehát aznap tűnt el Szatmáron.

Magán-detektív nyomoz Markovitsné után

Szerdán, 31-én Jäger Márton volt detektív, az eltűnt Markovitsné rokona, szintén nyomozni kezdett az ügyben és megállapította, hogy a Márton pár ellentmondása keveredett a zöldség eladási ára tekintetében, valószínűleg azért, mert közben a lapokból olvasták, hogy

Üzletáthelyezés miatt

minden elfogadható áron eldök: antik bútorok, **vitrinek, könyvszekrények** stb. **Márkás porcellánok, persa- és smyrna-szőnyegek.**

Rosenberger J. régiségkereskedésben
Cluj, Str. Memorandului (Unio-u.) 25.

az a gyanu merült fel, hogy olesó árral csal-ták törbe a szerencsétlen Markovitsné: és így ók addigi állításukat megváltoztatva, most már magasabb árt mondtak be a nyomozó köze-geknek eladási áraké. Tomitza komissár ezt az ellentmondást sem vette komolyan és abban az irányban nyomozott, hogy nem-e Csehszlo-vákiába ment át Markovitsné csempészatra, vagy nem-e Szatmáron tették el láb alól a szállási hely környékén. Továbbá a Szamos magyarországi partján is kerestette az eltűnt asszony holttestét.

Igy került a nyomozás teljesen holtpontra, amikor április 7-én az eltűnt asszony fivére, Stein József szigeti lakos Szatmára jött és tanácsot kért Steinmetz Edde kereske-dőtől, aki ismerőse volt. Steinmetz, akit az eddigi nyomozásról és gyanúokról informál-tak, a szigurancához fordult és másnap, április 8-án Popovici Haralambie szigurancafőnök meg-bizta Pop komissárt, Lapusan titkárt és Dani-

csel bízott a nyomozás kézbe vételével. Pop és Lapusan a már ismert trükkkel még sznap este leleplezték az elvetemült házaspárt. Megjegy-zendő, hogy amikor Tomitza Tódor rendőrko-missár megtudta, hogy a sziguranc beavatkozt az ő sikertelenségre maradt nyomozásába, még haladékat kért másnapig, hogy egyedül nyo-mozza ki az ügyet, de Pop és Lapusan nem hallgattak Tomitzára és estére megfogták a jó madarakat.

Uj kézbe került a nyomozás

Amikor Luger látta, hogy a nyo-mozás nem jó irányban halad, interveniáltatott abban az irányban, hogy Tomitza Tódor alkomi-szártól vegyék el az ügyet és más bízának meg a rendőrségen a nyomozással. Ennek azonban az volt az akadálya, hogy Tomitza még nem adott be a nyomozásról írásbeli je-lentést. Így kényszerült azután a család azon lépésre, hogy a szigurancot kérje fel a nyo-mozás erélyes lefolytatására.

Május 25-re tüzték ki a kamarai választásokat?

Averescu miniszterelnök megszakította tárgyalásait a takisták csoportjával. Az „Universul” jobboldali orientációt javasol a nemzeti pártnak. A Magyar Párt tudomásul vette Ugron István elnök lemondását

(Bucuresti Bukarest, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A parasztpárt kolozsvári konferen-ciája részben tisztább helyzetet teremtett a belpo-litikai életben, habár a választásokig még sok meg-lepetést hozhatnak a szakadatlanul folyó tárgyalá-sok. Az első ilyen meglepetés már be is követke-zett azzal, hogy Averescu miniszterelnök váratlanul megszakította a tárgyalásokat Stelian Popescuval és biveivel, akik a nemzeti pártból kiváltak és alighanem talaj nélkül maradnak.

A néppárt választási előkészületei országsszerű megindultak és a megyei prefektusok határozott utasításokkal tértek vissza székhelyükre. A nemzeti párt vasárnapi kongresszusán döntött további magatartásáról. A parasztpárt taktikája már ismeretes. A kisebbségi fronton még a tájékozódás stá-dijában van a helyzet.

A néppártba invitálják a nemzeti pártot

Az „Universul” ma cikket közöl az általános politikai helyzetről és megállapítja, hogy a nemzeti pártnak fuzionálnia kell a néppárttal. Mihailache kijelentési is csak ezt az utat engedik meg, mert ő is csak azt ajánlja, hogy a nemzeti párt olvadjon be a parasztpártba. Az „Universul” szerint a két ut között a nemzeti pártnak a néppártot kell vá-lasztania. A politikai harc a parasztpárt és az avar-escanusok között fog lefolyni, a többi csoport szét-forgácsolódik a két nagy párt között. Általános nemzeti érdek, hogy a nemzeti párt Averescuval menjen együtt. A lap ebben a döntő órákban fel-szólítja a nemzeti párt tagjait, vizsgálják meg lel-kiemerítetüket és válasszanak. A hazaszerető és gon-dolkodó embereknek jobbfelé kell orientálódnok, a rend pártjai felé, nem pedig a baloldalra a kháosz és az ismeretlen irányába.

Külföldiek a választások napját?

A nemzeti párt permanens bizottságát csütörtök délelőtti összehívta, hogy a párt belső ügyeivel kapcsolatos kérdéseket elintézzék és hogy a vasár-napi kongresszust előkészítsék. Ezen a kongresszu-son fogják megvitatni a képviselőjelöléseket is.

Politikai körökben megerősítik azt a hírt, hogy a választások ügyében döntött a kormány. Eszerint a kamarai választások május 25-én lesznek, a sze-nátusi és megyei választásokat pedig később ejtik meg. Ezt a hírt megerősíteni látszik az, hogy Mitilinea külügyminiszter, mint a volt marghiloma-nista párt vezére, felkérte a marghilomanistákat, hogy ejtsék meg a képviselőjelöléseket.

Két politikai affér

A belpolitikai életet két érdekes affér foglal-koztatja. Az egyik már hosszabb idő óta folyik a nemzeti párt hivatalos és disszidens tagjai között. A mai fordulóban Popovici Mihály az „Adeverul”-ban újból választott Lapusnak azon vádjára, hogy a nemzeti párt nem vett részt a gyulafehérvári koronázáson. A levélben Popovici rámutat arra, hogy Lupas akkor ebben a kérdésben épen ellenkező véleményen volt Goldissal. Lupast politikai sarla-tánnak nevezi, aki visszaélt azzal a bizalommal, amit a nemzeti párt beléje helyezett.

Nem lehetetlen, hogy ennek a hírlapi polémia-nak ugyanaz lesz a következménye, mint az „Epoca” cikkének, amelyet Demetrescu Braila takista poli-

tikus sértőnek talált magára nézve és ezért provo-kálta Filipescut, a cikk íróját, aki ismert nemzeti-párti vezetőember. Demetrescu Braila tudvalevőleg nyíltan szakított a nemzeti párttal és Stelian Po-pescuval együtt állítolag miniszteri tárcát kap a kormányban, ha ugyan nem bizonyul igaznak az „Adeverul”-nak az a meglepő híre, hogy Averescu tábornok a takistákkal, valamint a disszidens parasztpártiakkal minden tárgyalási megszakított. A tábor-nok azzal utasította el őket, hogy beolvadásukat illetőleg tárgyaljanak a néppárt helyenkénti tago-zataival.

A Magyar Párt elnöki tanácsa

A nemzetipárti és parasztpárti konferenciák után ma délelőtt a Magyar Párt elnöki tanácsa tartott a politikai helyzetről tanácskozást, mely-ről az alábbi kommuniké adtak ki:

Az Országos Magyar Párt elnöki tanácsa folyó hó 13-án délelőtt 10 órakor ülést tartott. Jelen voltak: dr. gróf Bethlen György h. elnök, Sándor József alelnök, dr. Bernády György, dr. Gabányi Imre, dr. Gyárfás Elemér, dr. Ferenczy Géza, dr. Paál Árpád, dr. Róth Hugó, dr. Várady Aurél elnöki tanácsstagok és dr. Deák Gyula főtitkár. Távmaradásukat kimen-tették: dr. Jakabffy Elemér alelnök, gróf Teleky Artur és dr. Thury Kálmán elnöki ta-nácsstag.

A tárgysorozat első pontja Ugron István elnök lemondásának bejelentése volt. Az elnöki tanács mély sajnálattal vette tudomásul a lemondást és a lemondott elnök elévülhetetlen érdemei iránt érzett elismerést jegyzőkönyvileg is kifejezte azzal, hogy nem adja fel a reményt, hogy elhatározásának megváltoztatására sikerül rábírni a távozni akaró elnököt. Az elnök helyettesítésére az elnöki tanács a maga részé-ről is dr. gr. Bethlen Györgyöt kérte fel, aki az egyhangú felkérést elfogadva, az ülés veze-tését átvette.

Az ülés ezután beható tanácskozás tárgyává tette a változott politikai helyzetet és a május havában megejtendő országos parlamenti választások kérdését mindezen kérdésekben további tájékozódások szükségét állapította meg és ki-mondotta, hogy ezen ügyekben végleges javas-latát a még e hó folyamán összehívandó intéző-bizottság elé fogja terjeszteni. Kisebbs folyó ügyek lefolytatása után az elnöki tanács ülését este hét órakor zárta be az elnök.

Idegesek embereknel és lelkibetegeknel az enyhe természetes „Ferencz József” keserűvív jó emésztést, tiszta fejet és nyugodt alvást terem. Világhírű ideggyor-sok véleménye alapján a Ferencz József víz használata az agy és a gerincvelő súlyos megbetegedéseinel is kiválóan ajánlható. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben 14

*** A „Tungsram” izzólámpák** takarékos áramfogyasztása, jó világítás mellett csökkenti a havi kiadásokat. 2

ZSIDÓ KÖZÉLET

A Keren Kajemet hat hónapja

A Zsidó Nemzeti Szövetség Nagytitkár Bizottsági ülése elé a Keren Kajemet iroda, — mint azt lapunk tegnapi számában már jelen-tettük — részletes jelentést terjesztett elő a Keren Kajemet működéséről és elért eredmé-nyekről. A jelentésből megállapítható, hogy Erdély zsidósága számarányához képest még mindig nagyon jelentéktelen mértékben veszi ki a részét Erec Jisráél földjének visszaváltá-sából és bár nem közelíti még azt a kontin-genst sem még, amelyet a marosvásárhelyi kon-ferencia határozata értelmében ebben a félév-ben elérnie kellett volna, mégis az előző év első felében elért eredményekkel szemben ör-vendetes fejlődést mutat. A jelentés beszámol az első félésztendő eredményéről, amely a Keren Kajemet három akciójának és az ismert adományozási ágak jövedelmeinek összességét t-szi ki. Ez az összeg 2,046.093.75 lej, az előző év első felének 1,392.333 lejével szemben. Ezt a fejlődést annál inkább értékelnünk kell, mert egy esztendő óta a zsidóság gazdasági helyzete lényegesen romlott és mégis el tudott érni a szimpatisz Keren Kajemet ilyen rohamos fejlődést.

Mit tehettek a felnőttek Erec Jisráélért

A jelentés teljes precizitással részletezi az elért eredményt összetevő adományokat és ezek kapcsán rámutat arra a zsidó körökben elterjedt tévhitre, mely szerint a Keren Kajemet-munka kizárólagosan az ifjúság joga és kötelessége volna. Egy egész sereg gyűjtési ág van, ame-lyet az ifjúság nem tud elvégezni. Így a hova-tóbb elterjedő 1/100-os rendszer, mely abból áll, hogy minden kereskedő, amikor a nagy-kereskedőtől, vagy gyárostól árut rendel, levon 1/100 ot, mely összeget, akár külön küldi be a Keren Kajemetnek, akár beteszi a perselybe. Ez az adományozási ág senkire nézve sem megterhelő, mert ugy a nagykereskedő, mint a gyáros szívesen ad 1/100 ot, míg a Keren Kajemet hatalmas eredményekhez juthat.

Nem tudhatja az ifjúság elvégezni a snoder-akcióit sem, amely a jelentés szerint több he-lyen volt bevezetve ebben a félévben, mint az elmúlt esztendőben, azonban még mindig na-gyon sok helység van, amely ezen a téren sok kívánnivalót hagy hátra. Ennek a helytelen ideológianak köszönhető ez is, hogy a más or-szágokban oly népszerű Selbstkontingentierung-rendszer, amely abból áll, hogy minden cionista egy kisebb címletű nyugtákból összeállított 500 lej értékű blokkot az időnként kínákozó al-kalmakkor elad, nem járt eredménnyel. A Ke-ren Kajemet Iroda ugyancsak felnőtt emberek-kei akarja bevezetni ez évben a KKL szá-moló-cédula rendszert.

Mit dolgozzon az ifjúság

A jelentés különös részletességgel számol be a persely-munkáról, mint a Keren Kajemet-munka legbiztosabb és legnépszerűbb bázisáról, amely azután ténylegesen ifjúsági munka. Ezen a téren kifejtett munkálkodás eredménye a múlt évi összehasonlítással 100 százalékos fejlődést mutat. Ebben a félévben 14925 szór üritett perselyt a Keren Kajemet munkás gárdája, 881,390 lej eredménnyel, míg az előző esztendő hasonló ideje alatt 9211 perselyt 443.179 lej eredménnyel. A perselyátlag ebben a félévben 58 lejt tesz ki, a múlt esztendő első felében elérte 48 lejjel szemben. A kihelyezett kb. 25.000 perselyt tehát 1/2 szer üritették a Keren Ka-jemet munkatársai ebben a félésztendőben. Ha a Keren Kajemet-biztosok sémérek, Avivák, Ba-rissziánusok, át tudják érteni a Keren Kajemet-iroda azon intencióját, hogy minden perselyt minden hónapban kiüritsenek, úgy ez az eredmény kulcsát adja az ezen a téren felhozható nagy összegeknek. Rendes perselyüritések mel-lét állandó persely-kihelyezéssel a második fél-évben nemcsak a kontingentált összeg, de még az az összeg is felhozható volna, mely az első félévben a kontingensből hiányzott.

Nyolcvanegy új helység a KKL szempontjából

A jelentés szerint ebben az évben 254 he-lyen rendez Keren Kajemet-munka folyt. Eb-ből mindössze 40 helység volt az, amely el-érte, sőt meghaladta a kontingentált összeget.

E helyen kell megemlíteni Topliát, Oravitát, amelyek nemcsak kétszeresét, de 5-6 szorosát hozták fel a tavalyi összegnek. 81 helység 5686. évben szerepel először a Keren Kajemet hozzájárulási közzétételében. 55 helységben a múlt év első felében elért eredményt sem tudták felhozni.

55 helyen visszafeljődés

A jelentés nemcsak eredményekről számol be, hanem közli, hogy súlyos visszafeljődést mutat Baia-Mare 55 százalékkal, Beclean 22, Borsa j. Maramures 10, Caransebes 18, Careii-Mare 5, Cahul silvaniei 12, Crasna 70, Daj 22, Fogaras 65, Gherla 50, Ghirsa de Aires 50, Gurahont 75, Huedin 10, Jibou 4, Ludesul de Mures 30, Nasand 50, Nasfalan 20, Reghinul-sasenc 60, Reteaz 10, Sft. Gheorghe 75, Sibiu 30, Sighet 10, Uioara 50 és Visneul de sus 10 százalékkal. Hat kisebb helységből, ahonnan a tavalyi aránylag megfelelő összeget küldtek be a Keren Kajemetnek, ezideig semmi sem jött be.

Szervezés és propaganda

A Keren Kajemet-iroda ebben a félévben szervezte meg a nagyváradi, marosvásárhelyi és

szigeti körzeti irodákat, szervezés alatt áll a temesvári és brassói iroda. Ezen félévben a központi iroda 104 helységet látogatott meg.

A központi iroda körülvéiben fordult a zsidó hitközségekhez, hogy minden kilogramm mácsos árához egy lejt számítanak hozzá a minden politikától mentes földvisszavásárló alap javára. Sajnos ezen felhívást csak egy-két hitközség tette magáévá.

A központi iroda a Keren Kajemet lényegének ismertetésére brosrát adott ki, valamint egy nagyon bájos meséskönyvet „Az aranygaras vándorlása” címen.

A jelentés külön emlékszik meg a márciusi rekorderedményről és felhívja a Nagytintézőbizottság tagjait fokozottabb, rendszeres és szeretetteljes munkára, amely által az a 600.000 lej rekorderedmény állandósítható legyen.

A Nagytintézőbizottság a Keren Kajemet-iroda jelentését egyhangú lelkesedéssel vette tudomásul.

A Keren Hajjeszód és Palesztina-hivatal jelentéseit legközelebb ismertetjük.

Oroszország szövetségbe lép a balti államokkal

(Riga, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Moszkvai jelentés szerint az orosz szovjet-kormány varsói, helsingforsai, revali, rigai és kovnói követel útján javaslatot tett a balti államoknak garanciaszerződés kötésére. Oroszország három külön szerződést akar kötni: egyet Lengyelországgal, egyet Finnországgal és egy közös paktumot Észtországgal, Litvániával és Lettországgal. A szerződésekben kölcsönösen garantálnak egymás jelenlegi határainak sérthetlenségét és egymás semlegességét háború esetén, továbbá a felmerülő konfliktusok békés elintézését is kötelezővé tennék. A szerződéseket kereskedelmi szerződések egészítik ki.

A mai minisztertanács

Üresen a minisztériumok kasszái. A választások sorrendje. Bevezetik a vasutakon a negyedik osztályt

(Bucuresti Bukarest, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A mai minisztertanács meghallgatta Lepedatu pénzügyminiszter jelentését a költségvetési helyzetről. Megállapította, hogy az egyes minisztériumok kasszái üresek és azért a legnagyobbfokú takarékosági intézkedések bevezetésére van szükség. Mindannak ellenére a köztisztviselőknek tavaszi drágasági pótlék címén az áprilisi fizetések felét fogják kiutalni.

A minisztertanács foglalkozott a választások kérdésével, amelynek végleges időpontját nem állapították meg még. A sorrendet azonban,

amely szerint az egyes választásokat lebonyolítják, megállapították és pedig a következőképpen. Először a kamarai választások, másodszor a szenátusi, harmadszor professzionista kamarák, negyedszer a megyei, ötödször a pótválasztások, hatodszor pedig a megyék részéről a szenátusba küldendő tagok megválasztását fogják lebonyolítani.

A minisztertanács végül elhatározta, hogy a szegénysorsú lakosságra való tekintettel bevezetik az államvasutakra a negyedik osztályt, amely a harmadiknál lényegesen olcsóbb lesz.

— Összeomlott a legrégibb párisi templom. Párisból jelentik: Vasárnap összedőlt a régi Dalbode-templom 80 méter magas tornya. Három szomszédos ház összeomlott. A szerencsétlenségnek két halott, 10 „sebesült” áldozata van, de azt hiszik, hogy a romok között még több áldozatot fognak találni.

— A kabolapolyánai rabbi májusban érkezik Lekencére. Több oldalról jött érdeklődésre közzéjük, hogy Ch. M. Wiesel kabolapolyánai rabbi most Stanislauban tartózkodik és csak e hónap 24-én, vagy májusban érkezik Lekencére. Odajövele pontos idejét annakidején közölni fogjuk.

— Junius elején megkezdik a vasúti sinek kicserélését? Bukarestből jelentik: A CFR nagyobb külföldi és belföldi kölcsönt fog kapni a vasút teljes reorganizálására. A vasúti vonalak kicserélésére már június első felében sor kerül.

— Kisiklott egy teherkocsi a Kolozsvár-bánffyhyunyadi vonalon. Az utóbbi időben egyre gyakoribbá váló vasúti szerencsétlenségek száma ma ismét megszaporodott eggyel. Ezúttal a véletlennek köszönhető, hogy emberéletben nem esett kár. A Kolozsvárról délután 3 órakor elindult 3063. számú tehervonat egyik kocsija Szatána és Zsibok állomások között a rendkívül lejtős pályán szintörés következtében kisiklott, a mozdonyvezetőnek azonban sikerült azonnal lefékezni a nehéz rakományt futó vonatot és a katasztrófát elkerülni. Kolozsvárról azonnal munkásvonatot küldtek ki a kisiklás helyére és hat órai megfeszített munka után sikerült a pályát használható állapotba hozni. A Nagyváradról induló személy- és expresszvonat azonban csak többórás késéssel a késő esti órákban érkezik be Kolozsvárra.

Pal szfina legújabbas legközelebbes fali-naptara 100 lej, az Uj Kelet könyvnyomtatásában.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemmel erdélyi és bánági zsidó-ság napilapja
Szerkesztők: Glazkai János és dr. Marton Ernő
Főelőszerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet elkötelezett álláspontjával szemben a teret megjelölésével engedélyt meg.

Az Uj Kelet főkiadóhivatalai és szerkesztőségei:

Oradea-Mare-Nagyváradon: Blum Zsigmond, Str. Aurel Vlaicu 51., vagy Ezerévi emléktér 2. (Ernyőház.)

Aradon: Horváth János Löbl Hirlapiroda, Str. Romanului 2. (Zrinyi-u.)

Sighetul-Marmatiel-Máramaroszigeten: Fried Miksa, Zsidó Nemzeti Szövetség.

Timisoara Temesváron: Strausz Béla, Zsidó Nemzeti Szövetség I. Mercy-u. 2.

A mai naptár

Szerda

5686. Niszán 31.
1926. április 14.

Bernhard Kahn

Egy külsőségeiben zajtalan és szerény, de eredményeiben annál mozgalmassabb munkásélet első jelentősebb etapját tünepelték meg az elmúlt napokban Berlinben. Dr. Bernhard Kahn, a Joint európai igazgatója, tünepelte ötvenedik születésnapját. Nálunk, Erdélyben bizonyára sok zsidó akad, akiknek felében ismeretlenül cseng Bernhard Kahn neve, de nincsen olyan zsidó társadalmi ráteg, amely ne ismerné azokat az elsőrangú zsidó intézményeket, amelyeket ő hívott létre.

A háború pusztításainak nyomában járó zsidó nyomorúság Erdélyben ép úgy, mint a többi országokban felkészületlenül találta a zsidó tömegeket. A szociális segítség elégtelen eszközeivel és elavult módszereivel képtelen volt számottevő eredményeket elérni és a zsidóság vezetői összeszorult szívvel tehetetlenül nésték, hogyan mennek veszendőbe és kállódnak el menthetetlenül zsidó értékek. Ekkor lépett akcióba az amerikai Joint, amely anyagi eszközeivel, de főképpen módszerével a szó szoros értelmében forradalmat teremtett a zsidó filantropiában. Az amerikai zsidóság elküldte a maga követit Erdélybe is, akik legelőször a segítségre legjobban rászorultakat, a leggyöngébb emberpalántákat, a zsidó árvákat ölelték magukhoz és az erdélyi zsidóság áldozatkész hozzájárulásával megteremtették az erdélyi zsidó árvagondozó intézetet, amely 36 helyi csoportjával ma már kétezer árvának neveléséről gondoskodik.

A zsidó árvagondozó új levegőt hozott be Erdélybe: a Joint szellemét, amely az olcsó és konvencionális jótékonykodás helyett egész embereket termel és ment meg a zsidó közösség és társadalom számára. Az árvagondozó megtanította az erdélyi zsidóságot is arra, hogy a jótkonyság igazi útja nem a nyomorúságnak alamizsna rendszerrel való konzerválása, hanem munkaképességnek és munkalehetőségeknek kitermelése. Ez a szellem egymásután termelte ki a célra vezető szociálpolitikai módszerrel dolgozó pompás intézményeket. Négy tanonc otthon, öt foglalkoztató műhely, nyaraló telep és a most alakulóban lévő kisegyzintenciákat gyámlító kishitelteliségek hirdetik, hogy a Joint egészséges szelleme az erdélyi talajban is megfogant és dus gyümölcsöt hozott.

Kétségtelen, hogy ma Erdélyben a legkomolyabb zsidó szociális munka a Joint sokféle akciója, amely zsidója alá tudta tömöríteni az egész zsidóságot. És a munka erdélyi eredménye ép úgy, mint a többi országok pompás eredményei, legelsősorban Bernhard Kahn, a Joint európai igazgatóját dicséri, aki most ünnepli meg ötvenedik születésnapját. Bernhard Kahn ebből az ötven évből három évtizedet töltött a zsidó nép szolgálatában. Ő a legalaposabb szakembere a zsidó szociális tevékenységnek. A ma égetős problémák sürgős megoldásának a zsidó nyomorúság „gyorssegélyének” nagy mester Bernhardt Kahn, akit alapos szakismerete és kitűnő zsidó szíve a „Hilfsverein der deutschen Juden”

Ha művészi kivitelű **fa, vas, vagy réz-butort és zongorát** akar vásárolni, ne sajnálja az utat **Marosvásárhelyre** és tekintse meg

Székely & Róty
Erdélyrészi Butorgár R-T.
Állandó butorkiállítás. Valódi Bösendorfer, Stingl, Wirth és Produktivgenossenschaft zongorák, továbbá furniok és klostereuburgi enyvezett lemezek nagy választékban.

ארטה. כשר

PENSIO

Szovátán.

Szovátán fűrdőn június 1-én, az István-szál lóval szemben, a fűrdőn épült villában szigorúan orth., a legényesebb igényeket is ki elégítő uri pensio nyílik. Jelentkezéseket elfogad, felvilágosítással szolgál

Dr. Krausz Józsefné főrabbiné
Dicioanmartin.

ARON DAVID

modern urliszabósága
Cluj, Calea Regele Ferdinand 32.

vezető pozíciójába emelt. Az amerikai Joint egy kritikus pillanatban ebből a pozíciójából állította az európai irodák élére. Bernhard Kahn őrsi adminisztratív képessége és komoly szociálpolitikai felkészültsége a Joint európai ügyeinek intézésében bontakozott ki teljes mértékben. Alig néhány éve vezetési és ügykezelési és már is az életképes és egészséges intézmények egész légköre tisztán ötvenedik születésnapján a mesternél, aki iniciatív erejével és organizációs képességével vetette meg alapját Európában az igazi zsidó filantropiának. A jubileum ünnepségéből részt kér az erdélyi zsidóság is és részt kér az a kétezres zsidó árva, akik jövődjének alapját Bernard Kahn szellemével vetette meg.

— **Az erdélyi és bánági jóléti intézmények új inspektora.** A hivatalos lap legújabb száma érdekes kinevezésről számol be. A kormány dr. Zombory Lászlót kinevezte a népjóléti minisztérium inspektorává és megbízták őt az erdélyi és bánági kisebbségi népjóléti intézmények és jótékony célú egyesületek felügyeletével és irányításával. Együttal rábízta az országos hadigondozó keretébe tartozó kisebbségi rokkantak, özvegyek és árva ügyeinek intézését is. A kinevezés széles körökben okozott meglepetést, minthogy Zombory dr. eddigi tevékenysége arra a reárejtésre adta jogot, hogy a kisebbségek jóléti intézményeit egy megértő, jóságos és bölcs férfi fogja irányítani.

— **Mintagazdasági szövetségi alapon.** A halálraélés intenzív tétele és a zsidók mezőgazdasági produktivitása érdekében nagyon értékes alkalom kínálkozik. Lugosról kilenc kilométerre fekszik egy 195 holdas birtok, amelynek tulajdonosa az egészet 1,450.000 lejért hajlandó eladni, vagyis holdját körülbelül 8000 lejért. A birtokon elterül egy tizenötötés erdő huszonhárom holdas, továbbá tíz hold gyümölcsös. A birtok nagyon alkalmas gyógyfürdőnek termelésére, méhészetre és baromfitenyésztésre. A birtok Pogánesti község közvetlen szomszédságában fekszik, amelynek körülbelül tizennégy család nyugodt és biztos existenciát találhat. Ha a kolónia közösen gazdálkodikna modern mezőgazdasági gépekkel, a kis csoport egy mintagazdaságot tudna itt létesíteni és néhány év múlva egy egy tagját mint képzett gazdát ki tudná telepíteni Palesztinába. Akik az életrevaló terv iránt érdeklődnek és legalább száz ezer lej fölött rendelkeznek, közelebbi információk beszerzése céljából forduljanak a kolozsvári Palesztinahivatalhoz (Str. Baron L. Pop 10), vagy a Zsidó Nemzeti Szövetség temesvári csoportjának irodájához (Mercy utca 2). Minthogy a birtokra kapott opció az év május elsejéig szól, tanácsos, hogy minél előbb történjenek a jelentkezések.

— **Uj vezetőség a nagyváradi Chevra Kadisa élén.** Nagyváradról jelentik: Hosszu és heves agitáció előzte meg a nagyváradi Chevra Kadisa új vezetőségének megválasztását, amely vasárnap történt meg a Szentegylet hivatalos helyiségében. A hivatalos listával szemben egy ellenzéki lista is szerepelt. A délelőtti folyamán a választások iránt igen csekély érdeklődés nyilvánult meg és 785 tag közül mindössze 180 adta le szavazatát. Dátumára megelémlült az érdeklődés és esti 10 óráig 376 tag szavazott le. A szavazás eredményeképpen csak két ellenzéki jelölt jutott be a vezetőségbe. A szentegylet választmányára a következők három esztendőre így alakult: Leitner Lázár, Rais József, Sielbermann József, Mezei Márton, Mezei József, Rothbart A., Rittner Vilmos, Berkovits Barnát, Salamon Benedek, Klsin Adolf, (Dobrest), Leitner Márton, Maringer Károly, Markovits Herman, Rosenberg Henrik, Wasserstrom Sándor, Barkes B. Italan, Borgida Béla, B. Gelber Manó, Heller A. Adolf, Kelen Béla, Fuchs Samuel, Moskovits Lidor, Mózes Ármán, id. Sielberstein Ármán, Vajda Géza, Meichner Márkus, Freund Miksa, Rosenberg Ignác, Kestenbaum Miksa, Rados Samu, Rosenberg Emil, Rinsinger Jakab, Moczen Samu, Weinberger Ede, Zimmermann Menyhért, Libovits Rudolf, Róza Rezső és Freund Benjámin.

— **Tisztújítás a szatmári ügyvédi kamarájánál.** Szatmárról jelentik: A szatmári ügyvédi kamara, amely a nagykárolyi járásnak Szilágymegyéhez való átcsoportolása óta csupán a szatmári törvényszék és járásbíró, valamint a nagybányai, színérváraljai, nagysomkúti, erdői és halmi járásbírók területén működő ügyvédek — szám szerint 115 ügyvédet — foglalja magában, vasárnap tartotta évi rendes közgyűlést, mely alkalommal megválasztották az új vezetőséget. A közgyűlés Savanyu János volt dékán nagy érdemeire való tekintettel a kamara örökös díszdékánjává választotta. Ezen-

kívül megválasztották dr. Darabant Istvánt, a kamara eddigi agilis titkárat dékáná, a választmány tagjait pedig dr. Farkas Antal, dr. Rácz Endre, dr. Papp Mihály, dr. Szilvássy Ágoston és dr. Kacz Izsó ügyvédek. A választmányba, szemben a három év előtti választással, amikor személyi ellentétek miatt egy zsidó ügyvéd sem tudott bejutni, most két zsidó ügyvéd lett beválasztva dr. Rácz Endre és dr. Kacz Izsó személyében. Az országos ügyvédszövetség választmányába dr. Papp Mihály lett delegálva a kamara részéről.

— **Tisztújítás a bánffyúnyadi zsidó hitközségben.** A bánffyúnyadi ortodox hitközség április 11-én tartotta tisztújító közgyűlést. Mintán a lelépő előjárásnak mandátuma lejártával a felmentvényt megadták, a közgyűlés hitközségi elnökké az eddigi főgondnokot, Siehmann Lajos termény és lisztkezeskedőt választotta meg egyhangulag. Alélnökké Czobel Mór, főgondnokká Hirsch Benedek, II. gondnokká Diamantstein Nándor, pénztárossá Heilprinn József, ellenőrré Kohn Salamon, jegyzővé Izrael Dávidot választották meg.

— **Eljegyzés.** Steinmetz Herman Szurdokról eljegyzte Feierverger Bernát Máramarosigáról.

— **Brüsszelben szobrot emelnek Mateottinak.** Zürichből jelentik: A szocialista internacionálé végrehajtó bizottsága záróülésén, elhatározta, hogy Mateotti gyilkosának szabadonbocsátása elleni tiltakozásul a brüsszeli népházban emlékművet emel Mateottinak és alapítványt tesznek; amely a nemzetközi segélyalap célját szolgálja a demokrácia nélküli országok munkásmozgalmi számára.

— **Békes uton intézik el a mossuli kérdést.** Londonból jelentik: Lindsay angol nagykövet Angorába utazik a mossuli kérdés barátságos rendezésére. Török köökenben úgy vélik, hogy a nagykövet újabb javaslatokat fog átgyújtani, amelyet elfogadhatónak bizonyulnak.

— **Saját felesége és két fia gyilkolta meg Kis Károly vasuti munkafelügyelőt.** Az Uj Kelet megemlékezett arról a borzalmas gyilkosságról, amelynek áldozata Kis Károly biharpüspöki nyugalmazott CFR munkafelügyelő volt. A nyomozásban szenzációs fordulat állott be, amennyiben Kis Károlynak mindkét fiát, ifj. Kis Károlyt és Kis Eleket gyilkosság vádjával letartóztatták, sőt a feleségét is, aki szemtanúja volt a gyilkosságnak — gyanúsítják azzal, hogy a gyilkosságban része lett volna. Emellett szól még az a körülmény is, hogy az asszony, aki magát nagybetegnek tette, megtagadott minden felvilágosítást a gyilkos, illetve a gyilkosok személyéről. Azonban a nyomozás bebizonyította özvegy Kis Károlynénak, hogy feltétlenül látnia kellett a gyilkost, mert a gyilkosságot világszerte hajtották végre s ezt bizonyítja az, hogy egyetlen jölrányszórt fajszeccsapással ölték meg Kis Károlyt. Megállapították azt is, hogy az asszony hónapokkal ezelőtt már felbőlelt négy biharpüspöki embert arra, hogy férjét tegyék el láb alól, ez azonban annakidején nem sikerült.

— **Megoldódott a hegyközpályi hulla rejtélye.** Az Uj Kelet megírta, hogy a Nagyváradhoz közlekedő Hegyközpályi lankán egy női hullát találtak, frissen hantolt sírban. A rendőrség a hulla kiletére vonatkozólag többféle kombinációt tart fenn. Legvalószínűbbnek látszik, hogy a hulla azonos a társ Úray kastélyból eltűnt Hammer Mici szakácsnővel, akinek a személyleírása teljesen meg egyezik a hullával. A rendőrség kiderítette azt is, hogy férjével, Vaskán Istánnal állandó veszekedésben éltek és a férj nem egyszer kiütötte felesége fogait. Ez is súlyos bizonyíték emellett, hogy a hulla nem más, mint Hammer Mici, mert a hegyközpályi lankán talált holttestnek mindössze két-három foga volt. A nyomozás megállapította, hogy Vaskán István néhány nappal ezelőtt Magyarországra utazott és holléte felderítése céljából a legészlelőbb körű nyomozás indult meg.

— **Halálosvégű autóbusszerencsétlenség a nagyvárad-szalontai országúton.** Nagyváradról jelentik: A szalonta-nagyvárad országúton az elmúlt éjszaka halálos kimenetelű autóbusszerencsétlenség történt. Az éjszaka sötétjében a Nagyvárad-Nagyszalonta között közlekedő autóbussz elütötte özv. Kucsera Ferencné hatvanöt éves asszonyt, aki fején és karján szenvedett súlyos sérüléseket. Az autóbussz soffitjét, Bíró Ferencot letartóztatták.

— **Szabó Imre nagysikerű felolvasása az Erdélyi Irodalmi Társaságban.** Zsufolásig megtelt teremben tartotta meg tegnap este harmadik felolvasó ülését az Erdélyi Irodalmi Társaság. Dóza Endra dr. értékes előki megnyitója után Bródy Miklós dr. tartotta meg székfoglalóját, melynek keretében régi karmesteri emlékeiről és a karmester művészi feladatairól beszélt a töle megszokott szellemességgel. Jakab Géza, a fiatal, tehetséges költő új költeményeiből olvasott fel nagy tetszés mellett. Szabó Imre, az Uj Kelet munkatársa, a közkedvelt, finomtollú író egy ragyogó humorral megírt elbeszélést olvasta fel. A közönség színni nem akárhoz tapssal honorálta a zsidó író irasművészetét.

— **Négy diákot halálra sebesített egy gránát.** A bolgár határ melletti Zimniceaból jelentik, hogy négy középiskolás fiú tegnap kirándult az erdőbe, ahol egy gránát ot találtak. Jászadozni kezdtek vele, miközben felrobbant. Mind a négyen halálosan megsebesültek.

— **Bukófében van a csehszlovák kormány.** Prágából jelentik: Politikai körökben híre jár, hogy Cserni hivatalos kabinetje lemond és helyette Siesz eddigi közgazdasági miniszter vezetése alatt új kormány alakul. Cserni azért mond le, mert sem a nemzeti szocialisták, sem a szociáldemokraták, sem a klerikális párt nem akarja átengedni a pénzügyi törvényjavaslatokat, amelynek előzetes biztosítása nélkül Cserni nem hívhatja össze a parlamentet.

— **Nagyváradra is behurcolták Szamosujvárról a tuszjáványt.** Nagyváradról jelentik: A Híng örökösek tulajdonát képező Jókai-utca 13. számú ház egyik lakosa Nagy Józsefné fia, egy héttel ezelőtt kiütéses tifuszban megbetegedett. Dr. Barna Ármán tisztiorvos intézkedésére a rendőrség a házat elzárt. Összesen 18 család, 110 lélek van veszélyeztetve. Dr. Barna Ármán kijelentette, hogy a kiütéses tifusz nemcsak Nagy Józsefné fiánál jelentkezett, hanem a járvány kiterjedt és a cigány-negyedben is. Megállapítást nyert az a tény, hogy mindkét esetben a járvány bacillussait Szamosujvárról hurcolták be. A járvány elfojtására széleskörű intézkedéseket fogantatosítottak.

— **A kolozsvári beszédin ítélete a szefárd metsző ellen.** A kolozsvári zsidó ortodox hitközség előjárásához már régebb óta ítéletek érkeztek, amely szerint a szefárdok metszője gabellacédulák felmutatása nélkül is elvállalja a baromfiak vágatását. A vágatói díj fejében pedig késszénzt fogad el, ami azért is különösen sérelmes eljárás, minthogy ez a metsző a hitközség költségvetéséből kapja rendes fizetését. A hitközség meg akarván győzködni e tényről, peszach felünpén két megbízottjával megfigyeltette a metsző működését. Ezek azt tapasztalták, hogy többen gabellacédula nélkül, aprópénz lefizetése ellenében vágatják nála a baromfit. Jelentést tettek a hitközségnek és a beszédin a jelentések alapján igazoltak találtak a szefárd metsző ellen elhangzott eddigi vádakat és — amint az a hitközség hébernyelvű és az Uj Kelet-ben megjelent hírdetményéből is kiderül — kimondotta, hogy a metsző többet nem funkcionálhat ilyen minőségben és az általa levágott baromfi tréfának tekintendő, még akkor is, ha gabella jegy ellenében a végzi a rituális metezés.

Lloyd Expr.

Telefon 419

ngoraszékek kaphatók!

Erdély legrégibb és legmegbízhatóbb

zongora raktára

Cluj, Str. Saguna 14.

TRISKA I.

Shállit zongorát, pianinot gyári árban, a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett. Több ezer elismerő irat megtekinthető. Vidékre szállítási költségeit a cég viseli.

Tánc- és művészlemez, beszélőgép raktáron.

KÖZGAZDASÁG

Két bizottságot küldenek ki a vámtarifa revíziójának elkészítésére

Egyelőre átmeneti intézkedést léptetnek életbe

(Bucuresti-Bukarest, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A vámtarifa revíziós bizottsága Manolescu pénzügyi államtitkár elnökletével tegnap este tartotta első ülését. Manolescu részletesen ismertette a vámproblémát. Megállapította, hogy a régi vámtarifa nem védi meg eléggé a belföldi ipar érdekeit, ezért módosítása feltétlenül szükséges. Azonban a textil- és fémipari cikkek április elsején életbe lépett új vámtarifa bizonyos túlzásokat tartalmaz. A kormány álláspontja az, hogy a közep-
uton kell haladni, alapul véve azt, hogy mily mértékben fedezik az egyes belföldi iparágak a fogyasztás szükségletét és a védelem mérvé-
ában az arányban nőjön, amilyen mértékben valamely iparág az ország nyersanyagjainak feldolgozását végzi.

Az államtitkár után Orghidan, a fémipar sok képviselője szólalt fel a fémipar érdekében, amely számára fokozottabb védelmet kér a szomszédos államok, főleg Csehszlovákia és Lengyelország versenyével szemben. Ezekben az országokban a fémipar olcsóbb költséget kap és ez lehetséges teszi, hogy gyártmányait versenyképesen helyezhesse el külföldön, sőt a túltermelés ezt szükségessé is teszi. A kormány azonban elsősorban a hazai ipar védelmére kell gondolnia.

Cassavici, a textilipar képviselője szintén a

hazai ipar racionális védelméről beszél, amelynek súlyos hitelválsággal és a lej folytonos értékesítketésével is küzdenie kell, hogy felvehesse a versenyt a külföldi gyártmányokkal. A külföldi gyárosok 3-6 havi hitelt nyújtanak az importáló kereskedőknek.

A nagykereskedők egyesületének képviselője beszélt ezután és kifejtette, hogy a kereskedők belátják, hogy az állam érdeke védeni a belföldi ipart a túlzott árumpórttal szemben, ezért nem is kívánják az új vámtarifa felfüggesztését, mert közben túl nagy árumennyiség érkezne az országba.

A vita során elhatározták, hogy két bizottságot küldenek ki, amelyek a fém- és textilipari cikkek tarifáit veszi revízió alá. Szabályként azt állapították meg a bizottságok számára, hogy az illető iparágak 30 százalékos és kivételes esetekben 35 százalékos védelmet kell biztosítaniuk a fogyasztás mérvéhez képest. Azok az iparágak, amelyek a belföldi fogyasztásnak csupán 15 százalékát fedezik, nem nyújtanak nagyobb védelmet az eddigénél.

Miután a bizottságok munkája hosszabb időt vesz igénybe, a pénzügyminiszter a kormány gazdasági delegációja útján javasolni fogja átmeneti intézkedések megtételét, meghagyva az új vámtarifa tételeit, de limitálva vannak kalkulációs koefficienseit.

1925-ben 3250 volt a drágasági index Romániában

Az erősvalutájú államokban is állandóan drágul az élet

(Bucuresti-Bukarest, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az „Argus” című közgazdasági lap nyomán az Uj Kelet is rendszeresen közölte a hónapoként megállapított és nyilvánosságra hozott drágulási index számokat. A bukaresti statisztikai hivatal most tette közzé hivatalos kimutatását, az 1925. évi árak fejlődéséről. A grafikon görbéje 1925-ben is az árak állandó emelkedését tünteti fel, azonban ez az év nem regisztrált oly brüszk áremelkedéseket, mint az előző években volt tapasztalható. Az 1924. évi kimutatáshoz viszonyítva egy 265 pontos emelkedés állapítható meg és míg 1924-ben az árak általános indexe 2985 pont volt, addig ez 1925 év végéig 3250-re emelkedett.

Ha az 1914. évi árakat vesszük alapul és az egységárakat százszal számítjuk, akkor az árak drágulását a következő szemléltető táblázat tünteti fel:

1914—100,	1923—2500,
1921—1305,	1924—2985,
1922—1708,	1925—3250.

Az 1914. évi árakhoz viszonyítva tehát 1921-ben az árak 13 szoros, 1922-ben 17-szeres, 1923-ban 25-szörös, 1924-ben csaknem 30 szoros, míg az elmúlt évben 32 és félszeres emelkedést tüntetnek fel.

A belföldi termékek közül a legnagyobb emelkedést a kenyérárak mutatják, amelyek az 1914. évi 3074-es indexszámra 5000-re emelkedtek. Ez az emelkedés az 1914. évi győngyöz termékeinek tudható be. Az ország többi termékei kisebb-nagyobb emelkedést tüntetnek fel az 1925. évben, kivéve a burgonyát, babot és petroleumot, amelyeknek árai csökken-
tek. A hus 200 pontos áremelkedés mellett az állati, növényi és gyarmatárú termékek lényeges emelkedése érezhető. A legnagyobb drágaságot az elmúlt év december havában regisztrálta a kimutatás.

A statisztikai hivatal kimutatását közöl a stabil valutájú államok áremelkedéséről is, amelyek az előző évvel szemben szintén emelkedést mutatnak.

Az Egyesült Államokban, ahol a papírdóllár egyenértékű ha nem értékebb az aranydóllár-

nál, az indexszám 156-ot tett ki az 1924. évi 144-es számmal szemben.

Hollandiában az árak az 1924. évi szinten maradtak, ami az 1923-as árakkal szemben két pontos értékesítketésnek felel meg.

Svájcban a háború utáni árak valamivel magasabbak mint az Egyesült Államokban és Hollandiában és az 1914. évi áraknál 65-85 százalékkal magasabbak.

Angliában az utóbbi négy évben az árak alig változtak valamit, az élet azonban itt drágább, mint az előbb említett három államban, mert 1923-ban az árak az 1914. évihez viszonyítva 92 százalékos emelkedést mutattak.

Norvégiában az árak az utóbbi öt évben oszcilláló tendenciát mutattak. A legolcsóbbak 1922-ben, a legdrágábbak 1925-ben voltak. Franciaországban az utóbbi négy évben a drágaság egyre nagyobb mértékben rőtt, amit az alábbi indexszámok is igazolni látszanak: 300—332—372—424.

Franciaországban az élet 324 százalékkal drágább, mint 1924-ben. Belgiumban az élet még drágább, mint Franciaországban. Itt az árak 500 százalékos emelkedést mutatnak.

Olaszországban 1922 és 1923-as évek az árak fokozatos csökkenését, ettől az évtől kezdve pedig folytonos emelkedését regisztrálta a kimutatás. Az 1914. évihez viszonyítva az árak hatszor olyan nagyok.

A statisztika alapján megállapítható, hogy Angliát és Svájcot kivéve 1925-ben az árak az erős valutájú államokban is emelkedő tendenciát mutatnak, melynek magyarázata egyrészt az utóbbi évek kereskedelmi politikájában másrészt a termelés válságában leli magyarázatát.

Ankét keretében állapítják meg a kormány pénzügyi programját. Bukarestből jelentik: A kormány pénzügyi programjának végleges precizizációját a pénzügyminiszter felkérte a pénzügyi szakembereket, köztől-jék véleményeiket a különböző problémák megoldásáról. A miniszter előbb egyenként hallgatja meg a meghívottakat, azután pedig nagy ankétot tart az összes kompetens személyiségek részvételével.

Kolozsvárt egy lejjel felemelték a kusárat. Kolozsvár város tanácsa mai ülésén foglalkozott a mérsárosok áremelési kérésével. A tanács részben indokoltan tartotta a kérést és ezért úgy a marha-, mint a sertés-
hús árát egy lejjel felemelte.

A kormány elismerte a francia-román kamara létesítését. Bukarestből jelentik: A kormány elismerte a Párisban létesített francia-román kereskedelmi kamarát.

A legfőbb gazdasági tanács ülése. Bukarestből jelentik: Ma délután 5 órakor minisztertanács lesz. Előzőleg a legfőbb gazdasági tanács tagjai tartanak ülést, hogy egy-s fontos gazdasági ügyekben határozatot hozzanak és hogy ezeket a határozatokat már a mai minisztertanács ratifikálja.

Szerdán döntenek a beérkezett áruk elvámolás ügyében. Bukarestből jelentik: Szerdán ül össze a kormány gazdasági bizottsága, hogy a vámhivatalokhoz már beérkezett, de a függő helyzet miatt még el nem vámtolt áruk ügyében döntsön. A döntés elé kereskedő-körökben nagy érdeklődéssel tekintenek.

Bécsi marhavásár. (Saborsky és Fial cég jelentése). A mai bécsi marhavásáron felhajtás volt 12316 darab. Ebből volt romániai árú 777 darab. Az árak 5-10 garassal javultak. Kötések la árunál 150-170, IIa 115-145 schilling.

Saborsky József és Fial cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürgönycim: Saborskysöhne
Wien — Előállat-küldemények címe: Saborsky József és Fial, Wien ST. Marx. — Husküldemények címe Saborsky József és Fial, Wien, Grossmarkthall

TŐZSDE

Április 13-án

A fel Zúrichben 212 50, Párisban 11 85, Bud-
poston 289. Bécsben 289 50.

Kolozsvár. A piac ma tovább szilárdult. A kereslet élénkült, de a kínálat tartózkodó. Az ártályamok a következők:

Bécs 34 50—34 70, Prága 7 25—7 30, Buda-
pest 286—290, Páris 8 50—8 60, Zúrich 47 40—
47 50, Newyork 244 00—245 00, London 1198—
1199, Milánó 9 80—9 90.

Zúrich. Zárlat: Berlin 128 40, Amsterdam
207 90, Newyork 518 25, London 2519 50, Páris
1795 00, Milánó 2083 00, Prága 1535 00, Buda-
pest 72 60, Belgrád 912 50, Bukarest 212 50,
Varso 50 00, Bécs 78 10.

Bukarest. Devizák: Páris 8 43, Berlin
58 60, London 1189, Newyork 244 00, Milánó
9 83, Zúrich 47 50, Bécs 34 65, Prága 7 25,
Buda-pest —

Bukarest. Valuták: Napoleon 9 00, német
márka 57 00, leva 1 70, török lira 123, font
sterling 1180, francia frank 8 55, svájci frank
46 50, olasz lira 9 80, drachma 2 85, dinár
420, dollár 242 50, lengyel forint 30 00, osztrák
schilling 34 50, magyar korona 34 50, cseh korona
7 18, belga frank —, holland forint —.

Tökéletesen berendezett és felszerelt temesvári

gyár

mely luxus- és szükségleti cikkeket készít

szép haszonnal

előnyös feltételek mellett

eladó.

Felvilágosítás kapható Temesvár III.
Bulevardul Carol No 1. 52.

Clnj, Str. Universităţii 1.

(volt Egyetem-utca)

„OPTICA“

legmodernebb látszerüzlet.

Gumliarukban és kötszerekben a legna-
gyobb rakár és legolcsóbb árak

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

* színházi iratok közléseivel *

Dr. Szabó Juci. Budapest után a kolozsvári magyar színházja ez a színház, melyre már teljesen elkészült az új ház drámai együttese.

Waldbauer — Kerpely kvartett két hangverseny estje a Magyar Színházban. Az európaierte négy sikeresen adott hiváló kvartett két estén tartja meg hangversenyét, rendes helyarákkal.

Álarcosbál — 5 vendéggel. A szombat esti előadás iránt óriási érdeklődés nyilvánult meg. Hecht Riza, Léva Ilona, Róza Ili, Giacomo B. relli és Sugár Frigyes játésműködés vendégként. Járjék az elővétel pénztárral lehet váltani nagyon mérsékelt emelt helyárral.

Waldbauer — Kerpely vonósnyegyes teljes műsora. 15-én este fél 11-kor: 1. Kodály Z. I. C-moll 2. J. Brahms B-dur. 3. D-dur. F-dur.

16-án este fél 11-kor: 1. M. Ravel. 2. Beethoven Op. 130. B-dur. 3. Weiser L. Es-dur.

Magyar Színház esti műsora

Szerda: Dr. Szabó Juci (Ujleneg, először. Poor Lilivel. Premierbérlet 50 sz. Sorozat 336).

Csütörtök 8-kor: Dr. Szabó Juci (Napibérlet 103 A. Sorozat 337).

Csütörtökön fél 11-kor: Waldbauer — Kerpely vonósnyegyes I hangverseny (Rendes esti helyárral. Premierbérlet 51 sz. Sorozat 338).

Péntek 8-kor: Dr. Szabó Juci (3-szoros. Napibérlet 104 sz. B. Sorozatszám 339).

Pénteken fél 11-kor: Waldbauer — Kerpely vonósnyegyes II. hangversenye (Teljesen más műsorról. Rendes esti helyárral. Napibérlet 105 sz. A. Sorozat 340).

Szombat d. u. 4-kor: Az ember tragédiája (Uj-sági előadás, igen jó helyárral. Előadó tanár: Márton István. Sorozat 341).

Szombat este fél 9-kor: Álarcosbál (Operaelőadás. Hecht Riza, Léva Ilona, Róza Ili, Borelli Giacomo és Sugár Frigyes vendégjátékával. Nagyon mérsékelt emelt helyárral. Napibérlet 106 sz. B. Sorozat 342).

Vasárnap fél 3-kor: Ártatlan Zsuzsi (Operet repris, új szerkesztéssel és új betanulással. Lengyel Irinnel. Leszállított helyárral. Sorozat 343).

Vasárnap 6-kor: Dr. Szabó Juci (Ujleneg 4-eszer. Poor Lilivel. Rendes helyárral. Sorozat 344).

Vasárnap este háromnegyed 9-kor: Fraskita. (Károcsyonyi Ilivel, László Andorral, Ibász Aladárval. Bérletszűnet. Sorozat 345).

Pályázati hirdetmény.

Az oradeai (nagyvárad) i. r. kórház alorvosi állására pályázat hirdetteték. Pályázhatnak i. r. val-lásu, nőtlen, romániai vagy nemzetifolt diplomával rendelkező orvosok. Javadalmazás: havi 1500 lei, teljes I. oszt. ellátás és megfelelő mellék-jövedelem.

Kórházban kívüli magángyakorlat nincs megengedve. Kellő okmányokkal felszerelt kérvények f. hó 30-ig alulírt igazgatósághoz nyújtandók be.

Kórházigazgatóság

NYILTTÉR

E rovatban közölte a szerkesztőség semmi nem felelősséget nem vállal

Igaztalan támadások a cunji zálogházak ellen.

A napi sajtóban állandóan támadások érik a kolozsvári zálogházakat. Ezeknek a támadásoknak éle a már évek óta működő három zálogház ellen irányul. A támadásoknak igazságtalanságát eddig olyan önmaguktól megdőlő és bizonyítoták, hogy azokra feleslegesnek tartottuk a válaszadást. Mi pontosan megtartottuk azokat a rendelkezéseket, amelyek a zálogházi üzlet folytatás szabályozzák és hogy ezek ellen sohasem vétettünk, az abból is nyilvánvaló, hogy semmiféle hatósági megtorlásban részünk nem volt.

A legutóbbi támadás sem nevezi meg azt az esetet, amelyből ellenük töltött a követelés. Az eset a következő: Klein Sándor állásnélküli egyén, a zálogházi zálogház volt becsüése, egy zálogárny elzáróztatása után az elszámolást kifogásolta. Rendőri segítségért próbált pressiót gyartorolni. Sőt később megbízta utján is felkeresett és bizonyos ballagási díj fejében a feljelentéstől hajlandó volt elállni. Mi természetesen ezt a zsarolási kísérletet visszautasítottuk. Mi nem természetesebb, hogy ezek után napilapokban publikálta állt tőle a sérelmét.

A zálogházak pénzügyi műveleteiről a következő felvilágosításokat közöljük a közönséggel. A bukaresti zálogházak tényleg bruttó 36%-a dolgoznak. Ezeknek a zálogházaknak törvényen és önként pénzforgásuk van. A Cassa de Depun — előírás szerint — 4%-os kölcsönnel alim nálja őket. Az állam 40%-ig részesedik az üzletben, míg az árverési fel nem vett feleslegek az intézetet illetik meg. Így a 10%-os rezszi és költségek hozzászámításával legalább is 24%-os nyereséget eredményez az üzletük. Ezzel szemben mi a mai szokások bankkamattal fizetjük, mely 26—28, sőt 30%-ot is kitesz. A Banca Nationala üzletünket sem kereskedelmi vállalkozás, sem banknak el nem ismeri, be nem tűnt semmiféle tőkekezelési mentációban nem részesít.

A zálogházakkal szembeállított bankok új 1. ti módszere. A bankok primissima feleknek 22—24%-ra adnak jelzálogos hitelek. Ezen hiteleknek biztosítására jelzálogos biztosításokat f. gausztosítanak, melynek költsége és később a jelzálog törlesztésének költségei is az adóterhelik. Amíg ez a kis bankoknak, akik nem prima feleket szolgálnak ki kölcsöntőkéikkel, kölcsönök után, melyek, mondjuk ötvenezer leit tesznek ki, havi 3%-ot, vagyis 36%-ot és ennek megfelelő költséget, úgy, védi és bekebelezési költségeket számitanak. A hármelyik ilyen kölcsönművelet utáni kamattal kitesz 40—46%-ot, nem is számítjuk azokat az eseteket, mikor a kölcsönt igénybevevő felek magán-hitelezőknél 60%-ot is fizetnek. Mindezek az esetek a mai súlyos pénzügyviszonyok miatt állhatnak fenn, melyek miatt a zálogházak tulajdonosokra is azzal a természetes hatással vannak,

hogy kénytelenek vagyunk a kamattételeket a mi pénzforgásaink drágulásával magasabbra emelni, mint normális körülmények között.

Igazolásul annak, hogy a zálogházak üzletnek, mely igen sok rizikóval jár, a kamattételek do-gában mindig megkülönböztetett helyet-e volt, megemlítjük, hogy háború előtt, mi-or a törvényes legmagasabb kamatláb 3%-o volt, akkor a zálogházak részére nemességnek el-lenében nyújtott kölcsönöknél 16%-o-t és költséget, ruhaneműknél és egyéb zálogtárgyak-nál pedig 24%-o-t és költséget engedélyeztek.

A mai súlyos pénzügyi helyzetben a zálog-üzlet kevésbé rentábilis és ha ezek a támadá-sok fokozódnak és igazságtalanságban bennünke-ál, az a veszély, hogy a zálogházak üzlet-tünk a közeljövőben megszűntetni s ezzel az alsóbb teherbírá-u népsztyályok, mely csak kis-értékű zálogtárgyak ellenében (ud kölcsön-höz jutni, meg lesz fosztva ezen egyetlen hi-teleforásától. Hogy a támadások igaztalanok, az abból is kitűnik, hogy az egyik cikk-ben említett eset két szörmebundáról szól és kifogásolja, hogy azok után magas megőrzési és biztosítási illetéket szedttünk. Pe-dig bárki is meggyőződhetik róla, hogy ezek után az általunk fizetett megőrzési és biztosí-tási díj a biztosítástól ezer lei, melyet mi a cégek bifizettünk, és természetesen, hogy a fél-től is beinkasszáltunk. Így a 1. elő az a bizo-nyos magas kamattételek, melyek a támadóikk-ben kifogásolnak. Edekes, mennyi rizikóval jár a mi üzletünk. Példának felemlítjük, hogy egy nadrág után kapott kamattételünk alig tesz ki negyven-ötven leit, ezzel szemben egy kis kár miatt a nadrág teljes értékét, kétszer lejt voltunk kénytelenek kifizetni.

A kisösszegű kölcsönöknél azért szembe-tűnő a magasabb kamattételek, mert a belyegilletéket három hónapra kell számitanunk és ugyanígy a biztosítási díjakat és illetékeket is. Egy ké-száz lej értékű kölcsönre a teljes kamattétel 5 lejt tesz ki, tu ülből annyit, mint amennyi-be a nyomtatvány kerül.

A ki nem váltott zálogtárgyak árverés alá kerülnek, mely árverések nyilvánosak. Az egyik támadó cikkben valaki kifogásolta, hogy túlmagasan fizette felül az elárverezett és meg-vásárolt tárgyat. Ennek a támadásnak igazt-alansága annál inkább szembe-tűnő, mert hiszen az árveréseken mind-nki annyit ad az árverelt tárgyakért, mint amennyit akar és a túlfizetés egyébként sem bennünk, hanem a zálog-tárgy tulajdonosát illeti meg.

Banca Victor Iliescu, Casa de Imprumut de Amanet

Jonel N. Iliescu, Casa de Amanet
Prima Casa de Imprumut de Amanet S. A.
Igazgatósága.

Férfiszabószakmunkást

keres Fabrica Cehoslovacai,
Bucuresti, Strada Berzei No 94.

Képviselet és raktár: „Her-mes“, Cluj, Piata Unirii 28.

Előjegyzési felhívás!

Egyes vevőink rendelésére new-yorki gyárunkban direkt készített

héber írásu írógépjeink

מכונות כפרות העבריים

a közeli napokban megérkeznek! Miután a megrendelt mennyiségnél pár darabbal többet készítettünk, azokra korlátolt számú előjegyzést elfogadunk. Érdeklődésre részletes felvilágosítással szolgál:

UNDERWOOD Office Equipment Company

Oradea-Mare, Bulv. Regele Ferdinand No 3.

APRÓHIRDETESEK

Egyszeri közlésnél egy szö 3 lej, vastagabb betűvel 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej. Állást-keresőknek 30% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő

Figyelem!

Figyelem! Öttermemet

megnagyobbítva és újonnan átalakítva 100 személy részére megnyitottam. Lakodalnak és bankettek rendezését jótanvatosan vállalom.

Öz. GROSZ ADOLFNE, Oradea,
Str. Nicolai Jorja (Zsidó utca) 10 számon

Eladó komplett papírszavarszékgyár, villany-motorral, Ex-venterprés, polirozó dob, Botfresser, körfűrész, papírvágó gép, egy türeklő 14" gátsr. Megtekinthető Zsák-utca 20. 963

Benzines és petróleumos hordók keresztetnek megvételre. Cím a kiadóhivatalban. 950

Jó menetű bűrtűzlet vidéken, elköltözés miatt, e önyös feltételek mellett, azonnal átadó. Leveleket "Bűrtűzlet" jellege alatt a kiadóhivatal továbbítja. 962

A marosludasi német részére keresztetik megfélelő tanerő. Ajánlatok Salamon Manó, Marosludas címre küldendők. 954

Mindenféle fordítások angol, francia, német, román és magyar nyelven (levelek, kérvények, szépirodalmi, tudományos, közgazdasági cikkek, prospectusok stb.) írógéppel való másolás és sokszorosítások gyorsan, pontosan készítenek. Főlvétel Friedmann könyvkereskedésben, Főter. 842

Enrilo babkávával

keverve, alig különbözik a tiszta babkávától. Ez a keverék az **Enrilo** által erősebb és tartalmasabb zamatot és több tápértéket kap. Az **Enrilo** használata a kávéfogyasztást olcsóbbá és takarékosabbá teszi. Az Enrilo egyedüli gyártói, Franck Henrik Fiai cég kezkesedik kitűnő minőségéért

Enrilo

Tavaszi ujdonságok

megérkeztek

Neumann M.

férfi- és fiuruha-áruház
Cluj, Piața Unirii (Főter) 14

Hirdessen az Új Keletben

ביד'צ דק'ק קלו' יצ'.

אוהרה גדולה!

הנה זה כמה חדשים שיצא קלא דלא פסק בעירו כי השוחט הספרדי ר' אהרן המקבל את משכורתו מקופת הקהל שוחט לבניו שלו בלי נאבעללע-צעטמל. ונחל בשכר שחטה מעות ומעלים את המעות מקופת הקהל ומפסידה. ובחודים פסח שעל ארץ כואת. מנהלי הקהל שלחו בחשאי שני אנשים נאמנים אל בית מטבחיים של הספרדים שיעמדו על המשמר וישגיחו על מעשה השוחט בהסתר. וראו כי כמעט כל המשרתות הלכו לשחוט עם מעות בידן בלי נאבעללע-צעטמל. אמנם כאשר ראו מנהלי הספרדים כי משולחי הקהל משגיחים על מעשה השוחט חיש מהר עמדו על צדו הרחוב והזהירו את המשרתות החולכות לשחוט שיקנו נאבעללע-צעטמל עבור המעות שבידם. ובכוביכ אותן שלא שמעו האזהרה שחט להן בלא נאבעללע-צעטמל בשכר מעות.

והיות שחוקי מזה שנתברר מכבר וביותר ע"י גבי' מעדים כשרים ביום ב' שופטים תרפ"ד שכמה פעמים הוציא טריפה מתחת ידו בתורת כשר וכמה פעמים העלים עין ונמצא אחריו סירכות שלא כסדרן בידוע לכל. נתוסף עתה מעשה מבווערה זו ומבואר בכל הפוסקים ומהם בדיח בכמה תשובות שמי שמעלים מן נאבעללע-צעטמל שחיתתו פסולה ונבלה. אם החרשנו כעת מצאנו עין אי לזאת אנו מזהירים באזהרה כפולה ומכופלת את כל בני קהלתנו שיה' והירין לעתיד לכל יתנאלו ח"ו בשחיתת שר'ב הספרדי שחלילה וחלילה לשחוט אצלו או ליקח בשכר מהקצב הספרדי ומי שנכשל לשעבר ואכל משחיתתו ישאל שאלה על הכלים.

פה קלוש תרפ"ו לפ"ק י"ג למכ"י.

הביד'צ דפ"ה:

עקיבא גדלנר

יעקב מאיר וואלד
אליעזר פריעד

Használatuk kizárólag

כשר

כשר

PLANTOL

legjobb növényzsír, mert ez tisztá, egészséges és kiadós!

Főtisztelő Fuchs Benjámin nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készült, szigorúan ortodox rituális előírás szerint.

Képviselet: **HARTIG & HIENZ Cluj**
Str. Julia Maria 8. Telefon 1-13.

Mégis csak legjobb a késznélkü!

„IDEAL”

borotváló por mely az ország területén higienia

szemponthoz a legjobban elismert borotváló szer az arcot nem marja

kellemes hatást hagy utána. — Ovakodjunk az **Mindenütt kapható.** Ártalmas utánzatoktól. Csak az „IDEAL” Egyedüli készítője: [felírás a valódi.

Reszling József fodrasz
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 30.

Sighetul-Marmatiei egyedüli. **Glanzman**
Adolf illatszertár **Str. Bog** **Voda 40**

קהל עדת ארטהדאקס מאראמאראשסיגעט יצ'.

N. 101/026

ב'ה

קאנקורו!

בייא דער ארטה. יידישען קולטוסגעמיי. דע צו מאראמאראשסיגעט געלאנגט דיא שמעללע איינעם דין ומורה. — צו בעועטצען. געדאלט לויט 66 איינבארונג.

בעוערבער. דאבען איהרע געזוכע מיט אנאבע דעם אלטערס אונד פאמיליענשמאנדעס וויא אויך איהרער ביזנעסעס וויקזאמקייט ביז צום 1-טען מאי דיעזעס יאהרעס אן דאם קולטוס-פרעזידיום איינצונענדען.

מאראמאראשסיגעט אום 15-טען מארץ 1926 שלמה פראנקל ליב יאסאוויטש פראנעס נאמאר

Megnyllt

Megnyllt

WEISZ ELEK

a HELLER, WEISZ és MOLNÁR cég volt beltagjának

nődivat-, vászon-, szövet- és szőnyegáruház

Cluj, Strada Regina Maria (v. Deák F.-u. 14.)

Szilid szabott árak!

KOLOZSVÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS HITELBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

CLUJ, PIATA UNIRII No. 7.

Saját tőkéi: 48,000.000 lej.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhely. Affiliált intézetei: Torda-Aranyos Vármegyei Takarékpénztár Rt. Torda, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely, Alsó-fehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed.

Áruktárai a vasút mellett. Betéteket elfogad, váltókat leszámítol, bel- és Safe deposit. külföldi átutalásokat teljesít. Safe deposit.

Mindenféle bankszerű ügyletet előnyösen végez.